AKİS

HAFTALIK AKTÜALİTE MECMUASI

Bizi Gerçekci Sosyalizmden Başkası Kurtarmaz Kurtarsa da Sayılmaz!

(1963 Vecizesi)

Boş yere ıstırap çekmeyiniz...

GRİPİN

itimatla kullanabileceğiniz en müessir ilâçtır

GRİPİN nezle ve grip başlangıcında bir çok fenalıkları önler

GRİPİN baş, diş, adale, sinir ağrılarını bıçak gibi keser

GRİPİN sinir ve bel ağrısından eser bırakmaz

GRİPİN bayanların muayyen zamanlardaki sancılarında faydalıdır

GRİPİN mideyi bozmaz, kalbi yormaz

GRİPİN Sıhhat ve İçtimai Muavenet Vekilliğinin hususi ruhsatını haizdir

KİNİNLİ

GRİPİN

AKİS

Sayı: 446 Cilt: XXVII Yıl: 9 HAFTALIK AKTÜALİTE MECMUASI

Sahibi
Mübin Toker

Yazı işleri Müdürü
Kurtul ALTUĞ

Bu sayıda Yazı Kurulu
İç Haberler Kısmı: Metin Toker, Atilla Bartınlıoğlu, Güneri Cıvaoğlu, Egemen Bostancı ve Kenan Taşçıoğlu (İstanbul), Seyfi Özgenel (İzmir) - Dış Haberler Kısmı : Deniz Baykal - İktisadi Haberler Kısmı : Fasih İnal - Magazin Kısmı : Jale Candan, Türkan Türker Aklbulut - Tüli Sezgin, Hüseyin Korkmazgil, Semra Conker Kitap : İlhami Soysal - Tiyatro : Lütfi Ay, Naciye Fevzi -. Spor : Vildan Aşır Savaşır.

Resim
Ali Parmakerli - Hakkı Tümgan

Fotoğraf
Sungar Taylaner - Kutay Kayalı

Klişe
Doğan Klişe Atelyesi

Yazı İşleri
Rüzgârlı Sokak No. 15/2
Tel: *11 39 32*

İdare
Rüzgarlı Sokak No: 15/1
Tel: 10 61 96

Abone Şartları
3 aylık (12 nüsha) 10.00 lira
6 aylık (25 nüsha) 20.00 ya
1 senelik (52 nüsha) 40.000 lira

İlan Şartları
Santimi 20 lira
3 renkli arka kapak: 1500 lira

AKİS Basın Ahlâk Yasasına uymayı taahhüt etmiştir.

Dizildiği yer
Rüzgârlı ıMatbaa . .

Basıldığı yer
Milli Eğitim Basımevi

Basıldığı tarih
10.1.1963

•

Fiyatı 1 Lira

Kendi Aramızda.

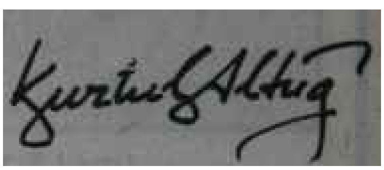
Sevgili AKİS Okuyucuları

Time mecmuası, 1962 Yılının Adamı olarak Papa XXIII. Clovanni'yi seçmiş bulunuyor. Papa XXIII. Ciovanni yaz ortasında AKlS'in Kapak Adamı olmuştu. Bir AKİS temsilcisi Vatikanda Hristiyan âleminin başı ile görüşmüş, onun fikir ve düşüncelerini, görüşlerini tesbit etmiş, bu arada, uzun yıllar Türkiyede bulunduğu için memleketimiz hakkındaki hislerini öğrenmişti. Papa XXIII. Ciovanniye karşı AKÎS'in ilgisi, bu din liderinin kendi kilisesine getirdiği ilerici, modern ruh dolayısıyla olmuştu. Time mecmuasının kendisini aynı sebepten dolayı Yılın Adamı ilân etmesi AKlS'in Kurmay Heyetinin gazetecilik anlayışı ve ölçüleri hakkında bir fikir verebilir.

Çok kimse, AKlS'in memleketin siyaset hayatında, çıktığı günden beri niçin bu önemde bir rol oynadığını merak eder ve bunu, kendine göre bir sebebe bağlar. Tirajı çok yüksek gündelik gazeteler dahi hiç bir zaman böyle bir mevkii elde etmemişlerdir. AKİS daima ayrı ve müstesna bir yer işgal etmiş, memleketin idarecileri tarafından her zaman en büyük dikkatle okunmuş, aldığı vaziyetler derin akisler ve neticeler doğurmuştur. Toplumun en karanlık günlerinden en aydınlık saatlerine, bu mecmua gazetecilik anlayışı ve ölçülerinde bir değişiklik yapmamış, hadiselerin gerçek mâna ve mahiyetine doğru teşhis koymuş, onların değerlendirilmesinde modern gazeteciliğin icaplarından başka hiç bir unsuru göz önünde tutmamıştır. Time mecmuasının yaptığı seçim, hem bunun bir yeni delilini teşkil etmiş, hem de AKİS'in kudretinin sırrını arayanlar için işaret olmuştur.

Papa XXIII. Ciovanni'nin Yılın Adamı seçilme sebebi, bu hafta bizim kendi müslüman dinimizle alâkalı, çok önem taşıyan bir noktayı ele almamıza yol açtı. "Hadiselere Bakış" başlığı altında okuyacağınız yazı, herkese yeni bir ufuk açacaktır ve meselenin cesaretle ortaya konması bu konuda faydalı tartışmaların yapılmasını sağlayacaktır.

Saygılarımızla

İçindekiler

Günlerin getirdiği

Yurttan Akisler

Cevdet Sunay
Geniş bir nefes

Orda — Genel Kurmay Başkanı Orgeneral Cevdet Sunay oldukça önemli bir ameliyat geçirdi. Operasyon sabah saat 9'dan 10'a kadar, bir saat sürdü. Sunayın safra kesesinden irili uf aklı tam 18 taş çıkarıldı. Ankaradaki Askerî Gülhane Hastahanesinde, Birinci Hariciye Kliniği Şefi ve Akademi Kumandanı Prof. Necmi Ayanoğlu tarafından yapılan ameliyatta, Orgeneralin safra kesesi de alındı. Sunay dört yıldanberi sancı çekmekte, ama bir türlü zaman bulup da ameliyat masasına uzanamamaktaydı. Nihayet, Aralık ayında gittiği Paristeki NATO Askeri Komite Toplantısında 32 saat süren bir kriz sonunda kararım Yerdi ve Başkente döner dönmez Gülhane Hastahanesine yattı.

Genel Kurmay Başkanının ameliyatı son derece başarılı geçti. Nitekim Sunay bugünlerde sık sık yatağından kalkarak hastahane koridorlarında dolaşmakta ve dostlarını ayakta karşılamaktadır. Sunayın dinamizmini bilenler tarafından bu hali hiç de yadırganmamaktadır. Sunay 62 yaşındadır.

Konsorsiyum — Çalışma Grupu -Türkiyeye Yardım Konsorsiyumunu bu grup ihdas etmiştir-, önümüzdeki günlerde Pariste toplanarak, bir süre önce ölen Dr. Ripken'in yerine, Müşterek Pazara bağlı bir teşekkül olan Avrupa Yatırımlar Bankası Genel Müdürü Von Mangoldt'un getirilmesini onaylayacaktır. Bilindiği gibi, Dr. Ripken'in ölümünden beri başkanlığa OECD -Milletlerarası İktisadi İşbirliği- Genel Sekreteri Kristensen vekâlet etmekteydi. Teni Başkan Von Mangoldt Türkiye gerçeklerini iyi bilmekte ve ötedenberi bir türk dostu olarak tanınmaktadır. 1958 yılında istikrar programının hazırlanması sırasında OECD mümessili olarak Türkiyeye gelmiştir.

Hariciye — Hariciyedeki tâyinleri ilgili olarak ha* zırlanan kararnamenin bir süre için durdurulması birçok hariciyecinin yüreklerini hoplattı. Romaya Büyük Elçi olarak atanması bir gün meselesi olan Dışişleri Bakanlığı Genel Sekreteri Namık Yolga da Mart başlarına kadar Ankarada kalacaktır. Tâyinlerin durdurulması, bütçe meselesiyle ilgilidir. Son olarak, yüzde 12 nispetinde bir tasarruf sağlamak amacıyla bütün tâyinlerin durdurulması ve ancak çok önemli olanların da Başbakanlığın onaylanmasıyla yapılması hakkın" da prensip kararma varılmıştır. Bu karara en çok genç hariciyeciler üzüldüler. Ayrıca, geçenlerde Arnavutluk başkenti Tirana yapılan tâyinini beğenmiyerek reddeden Turgut Aytuğun da ağzını bu günlerde bıçak açmamaktadır.

Sanayi — Mercedes Otomobil Firması, Türkiyede Mercedes Benz otomobil ve kamyonlarını imal etmek üzere bir fabrika kurmağa karar verdi. Firma bu ko-

nu ile ilgili olarak Türkiye Genel Temsilcisi Mengeller'e 3 milyon mark tutarında bir kredi açacaktır. Firma geçenlerde bir yazı ile teklifini Ticaret Bakanlığına bildirdi. Merkez Bankası Genel Müdürünün başkanlığında toplanan "Yabancı Sermayeyi Teşvik Komitesi" bu' müracaatı müspet karşıladı.

Teklife göre, Mercedes Firması, Türkiyedeki temsilcisine 6 yıl vade ve yüzde 5 faizle kredi verecek ve böylece Türkiyedeki montör fabrikanın tesisleri yapılacaktır.

Krediler — İşçi Sigortalarının geçen yıl Sanayiciler için ayırdığı 200 milyon liralık kredinin başından son derece enteresan bir hikâye geçmiştir.

"Sanayici, Kredisi, Fonu" olarak- adlandırılan milyonların tevziini İşçi Sigortaları, Sümerbanka havale etmiştir. Sümerbank Genel > Müdürlüğü eline geçirdiği parayı son derece titizlikle kullanmağa karar vermiştir! Öyleki, krediden faydalanmak için gerekli şartlar, Sanayicileri paranın yanına bile yaklaştırmamıştır. Ancak, kredinin gerçek sahibi Sigortanın bu işlemde büyük rolü olmuştur. Zira Sigorta verdiği paradan büyücek bir faiz talep etmiştir, Bunun yanında Sümerbank paranın sahibinden geri kalmamış, sanayiciden, alacağı kredinin iki misli tutarında gayrimenkul ipoteği talep etmiştir. Hal böyle olunca bir tek sanayici kredinin yanma yaklaşmak cesaretini gösterememiştir. Yılın kahramanı Konyada bir Un fabrikası olmuştur. Fabrika istenilen bütün şartları yerine getirerek 200 bin liralık bir para almıştır. '.

Sümerbank 200 milyon liralık Sanayici kredisinin geri kalan kısmını Sigortaya yıl Konunda teslim etmiştir!

Şehircilik — Türkiyede kurulması kararlaştırılan Sanayi Bölgelerinin ilki, İmar Bakanlığının muhalefeti dolayısıyla durdurulmuştur. Ankarada Macun çiftlisinde kurulması mukarrer olan Sanayi Bölgesinin, bütün hazırlıkları tamamlanmışken, inşasından ' vazgeçilmiştir. Sebep', İmar ve İskân Bakanlığının hazırlattığı bir rapordur.

Raporda, Ankaranın 16 Km. ötesinde kurulacak sitede en azından 80 bin nüfusun birikeceği belirtilmekte ve Başkentin şehircilik yönünden bu nüfusu kaldıramıyacağı ifade edilmektedir. Böylece proje şimdilik suya düşmüştür.

Dünyadan Akisler

Brezilya —Geçen Pazzar yapılan plebisitte Brezilyalılar, büyük bir çoğunlukla, Başkan Joao Goulart'a geniş yetkiler verilmesi hakkındaki teklifi kabul ettiler. Böylece Brezilya, 16 aydan beri yürürlükte olan parlemanter rejimden Amerika tipi başkanlık rejimine geçmiş oldu. Fakat bu rejim tartışmaları, halkın dikkatini iktisadi meselelerden çekmeye kâfi gelmedi. Rio'daki büyük binalardan birisinin üstüne yazılmış olan şu sözler bunu açıkça göstermektedir: "Başkanlık sistemiyle veya değil, bize fasulye bulun!"

Birleşmiş Milletler — Birleşik Amerika ve Sovyet Rusya, nihayet, uzun müddetten beri devam eden Küba konusundaki müzakerelerini tam bir anlaşmayla bitirdiler. Her iki devletin temsilcileri, Adlai Steverson ve Vasily V. Kuznetsov, müştereken U Thant'a gön" derdikleri bir mektupla, anlaşmaya vardıklarını bildirdiler ve bu vesile ile "aralarındaki diğer ayrılıklan ortadan kaldırmaya ve milletlerarası münasebetlerdeki genel yumuşamayı devam ettirmeye çalışacaklarını" da bildirdiler. Çin ile Sovyet Rusya arasındaki çatışmanın şiddetlendiği bu günlerde göze çarpan karşılıklı anlayış havası çok manidardır.

İtalya — Başbakan Fanfanini'nin, önümüzdeki hafta Brükselde yapılacak olan' görüşmelerde İngilterenin Müşterek Pazara girmesi konusunda bir gelişme kaydedilmedigi takdirde Müşterek Pazara üye altı hükümet başkanını bir toplantıya çağıracağı açıklandı Signor Fanfanini bu toplantıda Başkan De Gaulie'den, İngilterenin Müşterek Pazara girmesine muhalif olup olmadığını açıkça söylemesini isteyecektir. İtalya, Alman - Fransız ittifakı karsısında İngilterenin Müşterek Pazara girmesini kendi durumu bakımından hayati saymaktadır..

AKİS

HAFTALIK AKTÜALİTE MECMUASI

Sayı: 446 Cilt: XXVII Yıl: 9 12 Ocak 1963

YURTTA OLUP BİTENLER

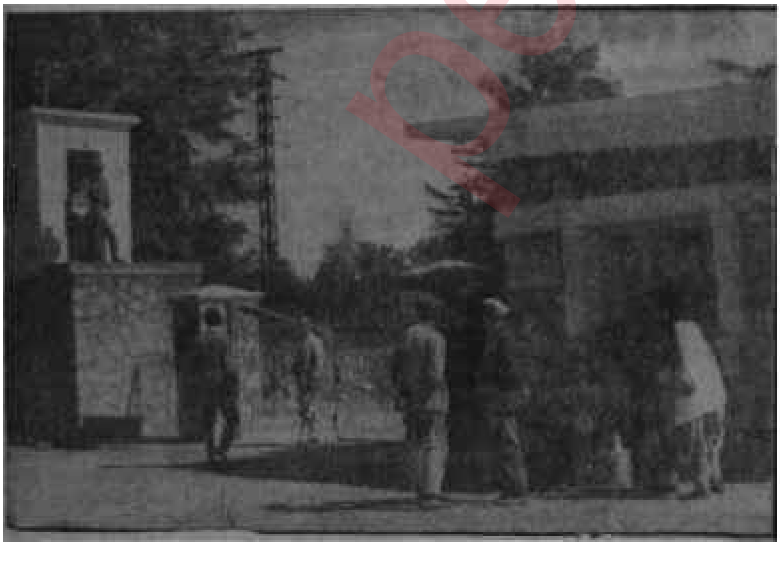
Millet

Son!

Şu anda, siyasi af konusunda, Koalisyon Protokolünün dışına çıkacak her teşebbüs bütün gerçekleşme şansını kaybetmiş bulunuyor. Bu hafta, bir korkunç takımın eline geçmiş olan A. P. nin talihsiz Genel Başkanı Ragıp Gümüşpalanın, o takımın verdiği akılla Kayseri Hapishanesine gidip Celâl Bayara siyasi bir ziyarette bulunması ve onu takip eden iki haber havayı bir anda değiştirdi. Haberlerden biri, Gümüşpalaya refakat eden A, P. li Mustafa Kılnamazın görüşme hakkında yaptığı açıklamadır ve insanın tüylerini diken diken etmemesi imkânı yoktur. "Tenkil!, Tenkil!." kahramanı Bayar, zerrece fütur duymadan A. P. Genel Başkanına -İhtilâl İdaresinin ilk Genel Kurmay Başkanıdır, bu zat!- yeni taktikler vermiş, komünizmle mücadelenin başlıca hedef sayılmasını emretmiş. Af Meselesiyle de A. P. nin uğraşmamasını, bununla başkalarının ilgilenmesini buyurmuştur. A. P. Genel Başkanı saygıyla kafa sallamış, başkente bu talimatla dönmüştür. Bunun kadar şaşırtıcı ikinci haber, A. P. nin idareci takımının, Üniversiteden derleyecekleri ikiyüz kişiyi -saten daha fazlasını derlemek imkânları da yoktur. "Eski Cumhurbaşkanı Celal Bayarı ziyaret" için Kayseriye gönderme kararıdır. Her halde Kayseride bu "saygılı gençler"e. Menzil Komutanı General Faruk Güventürk unutamıyacakları bir karşılama töreni hazırlayacaktır. Ama bu çeşit hareketlere tevessül cüretinin gösterilmesi» haftanın ortasında en sakin kimselerin bile nihayet tepesinin atmasına sebep teşkil etti,

Şimdi Yassıadanın âdil mahkemesi tarafından cezalandırılmış, Anayasayı ihlal suçunun büyük sanıkları için bugün, hâttâ uzak bir yarın bir karar alabilmek, yaratılan hava karşısında her hangi bir kimsenin kudreti dahilinden tamamile çıkmıştır. Her halde, bu kudretin İsmet İnönüde olmayacağı muhakkaktır. Bu, elbette ki böyle bir karar imkânı yoktur mânasına gelmez. Kim kudretinin yeteceği kanısındaysa, çalışmak ve başarmak hakkına şüphesiz sahiptir. Ama Bayar G Ü - müşpala ikilisinin memleketin sağlam kuvvetlerinin gözü önüne serdiği taptaze manzara, bu istikamette müteşebbislerin sayısının fazla olacağınızannettirmemektedir.

Koalisyon Protokolündeki esasları tahakkuk ettirtmek, Hükümet için şeref görevidir. Bu esaslar bugünlerde kanun tasarısı şeklini alıp Meclise sevkedilecektir. Onun dışındaki her teşebbüs, doğan derin ve şiddetli infial karşısında memleketin asayişini, toplumun güvenliğini vahim vekilde tehlikeye düşürecektir. - Zira ne olacağı, hiç belli olmaz -. Bunun sorumluluğunu taşımayı, bir başkasından istemeye hiç kimsenin hakkı yoktur.

Kayseri Merkez Cezaevi

Kapıyı arkadan kilitledi

Celâl Bayar

Küçük, basit şeyler..

MetinTOKER

"Bu hafta aldığım mektuplardan birini okudum, evirdim, çevirdim. Götürdüm, İsmet Paşaya verdim. Kısa, samimi, yaşlıca ve çelebi bir kimse tarafından yazıldığı belli bir mektuptu, bu. İstanbuldan gönderilmişti.

İşte, mektup:

"Beyefendi oğlum,

Halk Partisi mensupları namına, ben de bu partiden olmam münasebetiyle ve partinin yararına olmak üzere şu saat meselesinin ayarlanmasının teminini bilhassa rica ederiz.

Saygılarımızla.
İstanbul
Halûk Tezer"

Böyle mektupları çok alırım. Elimden bir şey gelmediği için de üzülür, kendi kendimi yer dururum. Zira, aklı başında kimselere söylemeye lüzum yoktur ki öyle feraset erbabının propaganda ettiği gibi memleketi "Damat bey" idare etmez. Benim bütün düşüncelerim, benim bütün görüşlerim, benim bütün fikirlerim, benim neyi beğenip neyi beğenmediğim ve neyi doğru bulup neyi doğru bulmadığım bu mecmuanın sütunlarındadır. Yıllardır, her gazeteci gibi yazarım. Yazarım ve orada biter. Kulak veren çıkarsa ne âlâ. Çıkmazsa, bu, herkesin kendi bileceği istir. Buna rağmen şimdi yapılandan da yapılmayandan da -tabii yapılanın fenasından ve yapılmayanın iyisinden- beni sorumlu görmek isteyen çok olur. Bazan, gerçek kudret sahipleriyle görüşüyoruz da, onlara "M. B. K. devrindeki İsmet Paşanın ve C. H. P. nin haline döndüm" diyorum. Adamlar yapar, kusura İsmet Paşanın ve C H. P. nin sırtına yüklenirdi. İsmet Paşa ile C. H. P. ne de, M. B. K. idarecileri hakkında "İnsan bu küçük, basit şeyleri nasıl olur da' görmez; yapılır iş midir bu" diye söylenmek düşerdi.

Galiba iktidar, insanları bu küçük, basit şeyleri görmez hale getiriyor!

Herkes farkında: Gene aylar var ki, memlekette hava bozuldu. İsmet Paşanın ve Halk Partisinin, sonbahardan bu yana yeniden prestij kaybetmeye başladıklarını hissetmemek imkânsız. .Onlar prestij kaybediyorlar da, bunu kazanan biri mi var? Keşke! Sadece bir karamsarlık, her tarafı kaplamış halde. 'Halbuki Türkiye şu anda, her şeyden çok bir aydınlık Tuba, ümide ve şevke, aşka muhtaç.

Bunun bir belirli sebebi olsa, insanın içi yanmayacak. Belirli sebepleri hem düzeltmek kabildir, hem de tesirleri o belirliliğin hududu içinde kalır. Bugünkü durum öyle değil. Tadsızlık, havada. Havada olduğu içkidir ki neyi sararsa ona zarar veriyor. İnsanlar vardır, neyi tutsalar altın ederler. Bu, yaratmaya muvaffak oldukları havanın sonucudur. Kışın başından beri, bizimkiler altını tutsalar bakır Oluyor.

İnsaf ile düşünmek lâzım gelirse İsmet Paşanın geçenlerde söylediği "Ben bugunkü dununa ancak dört beş aenede gelebiliriz sanıyordum. İhtilâllerden sonra intikal devreleri, öyle pek kısa sürmez" lâfına hak vermemek kabil değildir. Gerçekten hiç bir ucun bir "İkinci İhtilâl" yapmaya kalkması artık banla konusu sayılmıyor. Geçen yıl, istikrarsızlığın sebebi buydu. O ortam kalktı. Ama, huzursuzluk dağılmadı.

Nedenin cevabı, sanırım, Halûk Tezerin benim elimden bir şeyin geleceğini zannederek bana yazdığı mektubun satırları içkide bulunuyor. Büyük işlerde elinden geleni yapan Hükümet, İsmet Paşa küçük, basit işlerde inanılmaz derecede beceriksiz, maharetsiz. Memleketteki havayı ise büyük işler değil, küçük İşler yaratıyor. Kış ortasında yaz saati! Hey Allah.. İstanbul gibi mesafelerin büyük olduğu bir şehirde yüzbinler ve yüzbinlerle insan her sabah bu Hükümete, bu İktidara, bu Başbakana söylenmekle -kullanılabilecek tâbirlerin en hafifi budur- gününe başlıyor. Akıl mıdır, bu! Olacak iş midir, bu! Çoluk çocuk karanlıkta, soğukta yollara dökülecek, sonra "Allah razı olsun" diyecek ve geçmişi aramayacak.. Geçmişi arayınca da ona, "Vay, kuyruk!" denecek.

Şu yollara bir bakın. Şehir yollarına bakın, kara yollarına bakın.. Ortasında bir yeri köstebek yuvasına dönmemiş on metrelik sokak kaldıysa, öpüp başınıza koyun. Bunun sebebinin, giden müsrif, gösterişçi, göz cilâcısı idare olduğu muhakkak. Dök asfaltı, geçir üstünden silindiri, oldu sana yol! Ama şimdi o yollara bakan, o yollardan geçen bunu düşünüyor mu sanılır? Kör ölmüş ve badem gözlü olmuştur. Yapsana bir program, yolların niçin bu halde bulunduğunu bir güzel anlatsana ve kollarını sıvayıp çöküntülerin tamirine girişsene.. Bu da mı para. bu da mı pul? Hayır. Sadece, küçük, basit şeyleri düşünen bir kimsenin, halkı bilen, halkı anlayan bir ekibin bulunmaması. Hükümettte böyle, C. H. P. nde böyle.. Büyük İşler! Bütün merak büyük işlerde.;

Aylar var, kanunlar ya Bakanlıklarda, ya Başbakanlıkta, ya Mecliste bekliyor. Bu hafta, yandaki sütunlarda bunlara dair bir yazı bulacaksınız. Hangi kanunlar? Havayı değiştirecek kanunlar.. Başta, İcra ve İflâs Kanunu. Kimse sormaz, kimse ilgilenmez. Ama sıra lâfa geldi mi. rejim tartışmalarına geldi mi, yüksek politikaya geldi mi Bakan bülbüldür, Başbakan bülbüldür, milletvekili ve senatör bülbüldür, gazete yazarı bülbüldür. İsmet Paşa muhalefetteyken söylerdi, hani. fedakârlık halktan pek âlâ. halk ikna edilerek istenilebilirdi? Hangi ikna? Herkes birbirinden habersiz. Çingene çalıyor, kürt oynuyor!

Ah sayın Halûk Tezer, ben sizden dertliyim. Üstelik, bunları yakından görüyorum. Elimden gelen, söylemekten ibaret. Söylüyorum. Bu, sabahın karanlığında yola dökülenler için, sizin için bir teselli olabilirse, olsun!

Sosyal Hayat

Akıl için yol

(Kapaktaki Slogan)

Bundan tam dört ay önce, Devlet Plânlama Dairesinin lider takımından dört kişi, Müsteşar Osman Nuri Torun ile Atillâ Karaosmanoğlu, Nejat Erder ve Ayhan Çilingiroğlu istifa ettiklerinde Metin Tokat bir başyazı yazdı. Yazı, "Memleketin Siyasi Panoraması" başlığını taşıyordu. 24 Eylül 1962 tarihli AKİS'te yayınlandı. O sırada müstafi plâncılar iki çeşit davranışın hedefi halindeydiler. Bazıları onları solculukla suçlandırıyor, bazıları Hükümetin sağcı olduğunu söylüyordu. Bu mecmuada Metin Toker söyle dedi:

"Plâncılar, bugün teknisyen olarak istifa etmemişlerdir. Plâncılar, bir siyasi görüşte oldukları ve Hükümet o görüşü benimsemediği için görevlerini terketmişlerdir. Hani, bir koalisyon ortağının ayrılması gibi.. (...) Fakat görüşlerini siyasi bir cephenin içinde savunmakta devam ederlerse, Türk politikasının sol kanadına ve dolayısıyla memlekete büyük hizmet edeceklerdir. Bugün bir takım krypto'ların eline düşmüş ve doğrusu istenilirse tehlikeli, milli menfaatlere aykırı bir istikamette süratle seyretmekte olan bu kanat komünist değil, sol iktisadi görüşlere sahip bu genç aydınların getirecekleri taze havayla kendini kurtarmak imkânını bulacaktır. (...) • ,

Bunun yapılması günü gelmiştir. Türkiyede ciddi bir sosyalist parti, ancak Meclisten kütleye doğru kurulur. Bunun dışındaki her çaba ya bir oyun, ya hayaldir. Tabii Senatörlerin içinde, plâncıların solculuğu gibi solcu fikir taşıyanlar mevcuttur. Meclisteki siyasi partilerde o görüş sahipleri vardır. Bunlar, bir kadro teşkil edebilirler ve sosyalizmin siyasi kuvveti olurlar. Plâncılar ve bir takım başka genç aydınlar partinin iktisadi görüşünü çözmelidirler. Sosyalist Partinin, isminden başka her şeyi bugün hazır halde bulunduğuna göre parayla tutulmuş tatlısu kahramanlarını komünistlikleriyle başbaşa bırakıp millî, sıhhatli bir sol teşekkülü iktidardaki orta cephenin yanına getirmek zamanı gelmiştir."

Bu hafta, Ankarada Sosyalist Kültür Derneği kuruluşunu tamamladı ve kurucular Merkez Yönetim Kurulunu seçtiler. Yönetim Kurulu Başkanı, Osman Nuri Torun oldu. Genel Sekreterliğe Nejat Erder seçildi. Araştırma ve Dokümantasyon işlerinin başına Atillâ Karaosmanoğlu getirildi. **CHP.** Hatay milletvekili Sırrı Hocaoğlu ve sosyalizmin iş adamı Cemal Reşit Eyüboğlu teşkilâtlanma işlerini üzerlerine aldılar. Doğan Avcıoğluna da neşriyat ve konferans işleri verildi.

Hareketin bereketi

Sosyalist Kültür Derneği, İhtilâlden sonra uyanan solculuk gayretleri zincirinin sonuncu halkasıdır. Bu zincirin, ortadan itibaren her bir halkası bir önceki halkadan da başarısız kalmış, itibar sağlamamış, rağbet görmemiştir. **Bunu,** Türkiyede sosyalizm için elverişli bir ortam bulunmadığına hamledenler veya bu neticeyi çıkaranlar olmuştur. Ancak bunlar, bir noktayı dikkat nazarından kaçırmaktadırlar. Halkaların akıbeti, zincirin ortasından itibaren kötü istikameti almıştır. Zincirin ortasına kadar gayretler müsait kar* şılanmış, alkışlanmış, sosyalist olmamakla beraber bir sosyalist cereyanın ancak memlekete fayda vereceğini sananlar tarafından dahi teşvik edilmiştir, desteklenmiştir. Zincirin ortası, Yön mecmuası çıkarken imzalanan bildiridir. Yön ile birlikte sol hareket yokuş aşağı inmeye başlamış, karakterini gittikçe kaybetmiş, taraftarlarından olmuş, en sonda bugünkü perişan bale düşerek sarılacak yılan aramıştır. Bazı kimseler için bu yılanın bulunmuş olduğunu söylemekte hiç bir mübalâğa yoktur.

Yön sol hareketin istikamet verici durumuna geçince, bu organının idarecileri hislerine hâkim olamadıklarından, serinkanlılıklarını muhafaza edemediklerinden, itidal ve basiret gösteremediklerinden, kolay başarı arzulayıp bunu bulamayınca çiz* dikleri yolu terkettiklerinden parlak bir şekilde başlayan sosyalist hareket süratle dejenere oldu.

Sosyalist Kültür Derneği, gemiyi

A. Karaosmanoğlu - O. N. Torun - N. Erder:
Aaa! Hani sosyalist değillerdi? ..

kurtaracak ve ona doğru rotayı verecek hareket olarak doğdu.

Temeldeki hata

İhtilâl sonrası ortaya, zaten bilinen dertlerden başka, yeni teşhis edilmiş dert çıkarmadı. Bunları icrennüm eden yeni ağızlar çıkardı. Bunlar o dertleri ilk kendilerinin keşfettikleri inancı içinde deva da aradılar ve sosyalizmi buldular. Böylece sosyalizm temelsiz, prensipsiz, fikriyatsız ve cemaatsia bir cereyan olarak İhtilâl sonrasının sosyal hayatında yer aldı. Bunun, ilk başta cereyana faydası oldu, fakat az zaman Seçilice bir handikap teşkil ettiği anlaşıldı. Zira, her derde tek deva olarak ileri sürülen sosyalizm öyle kılıklara sokuldu ki, ciddî kimseler yavaş yavaş o gruptan ayrıldılar. Cereyanın üzerindeki yaldız silindi. Cazibesi kayboldu. Başka bir çeşit âldı. Yapmak, yerine yıkmak gaye oldu. Böylece sosyalizm., sosyalistlerin değil de anarşistlerin bir kalkanı haline geldi. Bu, geniş gençlik kütlelerini muallâkta bıraktı. Çünkü, aslına bakılırsa, hürriyet mücadelesinin sona ermiş bulunduğu bu yeni devrede Gençlik için Sosyalizm pek âlâ bir fikir forumu olabilirdi. Üstelik memleketin realitelerinin sosyalizmi -ama, sosyalistlerinin XIX. Asır sosyalizmi değil- kulak arkası edecek realiteler olmadığı herkes tarafından bilinmektedir.

Ne yapılmalıydı?

Sosyalizm bugün, bir dünya görüşünden ziyade bir idare sistemidir. Gayeler artık, aklı başında kimseler için müşterek hal almıştır. Doktrinlerin kesin olarak ayrıldığı devrelerde herkes milletin iyiliğini isterdi de, bu iyiliğin ne olduğu hususu görüşleri birbirinden ayırırdı. Bugün, milletin iyiliğinin ne olduğu hususunda da İttifak vardır. Ayrılık, bunun nasıl sağlanacağının tesbiti tartışmasından ibaret kalmıştır.

Tabiî bu, batılı sistemler içinde böyledir. Yoksa, dünya görüşü ayrı bir başka cereyan vardır ama onun adı sosyalizm değil, komünizmdir. Komünizmi sosyalizmden ayıran, birinin düzeni yıkmak, ondan sonra bir yeni düzen kurmak, ötekinin düzeni kendi yollarından iyileştirmek istemesidir.

Türkiyede, İhtilalden sonra gerekli fikri ortamı bulan sol cereyanlar iktidardaki kuvvetleri sosyalizme itmek gibi bir hatalı yola düştüler. Eğer bu kuvvetler sosyalist usulleri

Haftalık Yön
Pişmiş aşın soğuk suyu

kullanmazlarsa, İhtilâlin mânasını kaybedeceğini ileri sürdüler. Halbuki İhtilâl, sosyalist usullerin benimsenmesi için değil, demokratik usullerin benimsenmesi için yapılmıştı. Demokratik usul benimsendi mi, iktidarı gün olur sosyalist alır, gün olur muhafazakâr alır, gün olur liberal alır. Bu tahtırevanı oyununu, sol cereyanlara başka istikamet verme sevdasında olanlar kabul etmediler. "Ya iktidar sosyalist olur, yanut yıkılması lâzımdır" tezini kendilerine rehber edindiler.

Ne yapıldı?

Bu, sosyalistlikle hiç alâkası bulunmayan kimseleri, sadece yıkma hedefinde müşterek olduklarından dolayı meselâ Yönde yanyana getirdi. 14'1 erin sosyalistlikle ne ilgileri vardır? Hiç! 14'ler Üniversitenin sağcılarıyla birlikte solcularını temizleyen ve pâramiliter Ülkü ve Kültür Birliğini gerçekleştirmeye çalışırlarken durdurulup hudut dışına çıkarılan, Türkiyede demokrasinin yürümeyeceğine inanmış kimselerdir. Bunlara sosyalist rozeti takıldı. Par* lemanter sistemi yıkıp bir İkinci İhtilâlle askerî idare kurma hevesi kursağında kalan Talât Aydemirin nesi sosyalisttir? O da, sosyalizmin kanadı altına alındı. Toprak ağası Kasım Gülek, liberal Nihad Erim, talihsiz Turgut Göle ve pusulayı şaşırmış Avni Doğan birer Sosyalist Kahraman ilân edildiler.

Cereyanın yayın organlarını idare edenler, bunun kuvvet kazandıracağım tandılar. Netice, 180 derece farklı oldu. Organlar battı veya batacak hale geldi, sosyalizmi sergüzeştçilikle karıştırmayan aklı başında herkes ve bilhassa gençlik tepki gösterdi. Hele devrimlerin demokrasiyle korunamayacağı, mutlaka seçme yapılması gerektiği yavesi yaranın Üzerine ekilen tuz, biber oldu. Zira sosyalizm demokratiktir ve parlemanterdir.

Durumdan faydalananlar, sadece kuzey rüzgârları oldu. İş, sosyalizm adı altında eli bayraklı komünizmi Türkiye için tek kurtuluş yolu olarak göstermeye kadar vardı ve sol, sosyalistleri kenara itip komünistlerin İdaresinde teşkilatlanma istidadı gösterdi. Memleketin güvenliğini sağlamakla görevli Sivil, askerî ve adlî kuvvetlerin harekete geçmesi lüzumu bunun neticesi oldu.

Ama bunun, fikrî plâtformla da, bir neticesi ortaya çıktı: Milli, sıhhatli bir solun itibarlı tarzda teşekkülünün yolunu siyasi görüşleri bu olan aydınlar anladılar. Sosyalist Kültür Derneği, bir iade-i itibar çaresi olarak ve doğru temeller üzerine, doğru kimselerin idaresinde düşünülüp kuruldu.

Kuzeyin hışmı

Sosyalizmin idaresinin müstafi plâncılar, Mecliste bulunup sol cereyanı benimseyen milletvekilleri veya senatörle, komünistliğin ne olduğunu bilen antikomünistler eline geçmesi en şiddetli tepkiyi Aybar - Boran grupundan gördü. Bunlar, sert vasiyet aldılar ve rakiplerini, mutad veçhile, "satılmışhk'la suçladılar. Ama, bunların Dernekte "kuyruklar"ı yok değildir. Bir kısmı melânetinden, bir kısmı küçük hislerinden veya safdilliğinden o taraklarda bez rolü oynayan kimseler, Aybar - Boran grupu hareketi dıştan yıkmaya çalışırken onu içten dejenere etmeye çalışacaklardır. Dernek henüz bu İmtihanı vermiş değildir.

Bu yakınlarda bir takım sanat, fikir ve politika adamları, akademik - kariyer mensupları, gazeteciler, öğretmenler bazı kimselerin ziyaretlerine "mazhar oluyor"lar. Gelenler bunlara, biraz hoş - beşten sonra, Sosyalist Kültür Derneğine niçin girmediklerini soruyorlar ve kendilerini oraya üye olmaya davet ediyorlar. Ziyaretçiler, Derneğin kurucuları arasında isimleri bulunan ve doğrusu ya, bir kısmı bunun dışında 13 bulunmayan kimselerdir. Aldıkları cevap, âdeta ittifaka yakın bir nisbat-

"O çeşit solcular"ın hedefi: İşçiler

Ava giden avlanır

te "Eksik olmayın.. Teşekkür ederiz»!" oluyor.

Bu çekingenlik, hareketin bilhassa yayın organlarının tutumunun, ren* ginin, şimdiye kadar verdikleri intibaın ve itibarlarının tamamını yitirmiş olmasının neticesidir. Sosyalistler bu organların ve onlara bağlı isimlerin doğurduğu allerjinin bir cidî handikap olduğunu bilip "public relation = umumi efkârla temas" larını ona göre düzenlemelidirler.

Şimdilik herkes, bekleme devresindedir.

Adalet

Kuş diliyle suç

"Bu hafta, Ataç adlı bir derginin yazı islerini fiilen idare eden î. Afşar Timuçin ile oraya yazı tercüme eden Doç. Adnan Benkin komünizm propagandası 'yaptıkları iddiasıyla tevkif edildikleri duyulunca çok kimse bahis konusu dergiyi ve yazıyı aradı. Ama dergiyi bulup da yazıyı okuyanlar derin bir hayrete düşmekten kendilerini alamadılar. Hayretin sebebi, Savcılığın ve onun talebi üzerine teşkil edilen bilirkişi kurulunun saygıdeğer üyelerinin -Ord. Prof. Sulhi Dönmezer, Prof. Naci Çensoy ve Prof. Nurullah Kunter- naili olup da yazıda bir komünizm propagandası yapıldığını keşfedebilmiş olmalarıdır. Zira Ataç dergisinin bütün yazıları, kus diline çok yakın bir dille yazılmaktadır ve bu dile dergide "öztürkçe" veya "arı dil" denil" inektedir. İşte, dergiden bir örnek:

"Temel olgubilim hiçbir bakımdan çağımızın burjuva felsefesini aşmış değildir. Daseinin tarihselliği, gerçi, -sözde kalan tanımlanması balamandan- Heideggerin insan biliminde verilerin ilkidir, Ama, bu insan biliminde, somutluğuna ve gerçekliğine güvenebileceğimiz tek tarih olan iktisadi ve toplumsal tarihe bağlılık damgasını vurmakla, hareket noktası olarak tek başına kişiyi ve onun yaşantılarım ele almakla, Heidegger, nitelik bakımından öteki burjuva düşünürlerin başvurdukları kuramsal araçlardan pek ayrı olmayan araçları kullanmış oluyor."

Bu kuş dili çözülüp bilirkişiler de yazıda komünizm propagandasının yapıldığını bildirdiklerinde, savcılık sorumluları tevkif talebiyle ve meşhur 142. madde gereğince mahkemeye sevketti. Sorumlular mahkemede, yazının ilmi bir etüd olduğunu, Fransanın Unesco Temsilcisi ve Kültür Bakanının yardımcısı, Fransız Sanat ve Edebiyat Genel Direktörü Gaeton Picon'a ait bulunduğunu bildirdiler. Mahkeme, buna rağmen tevkif kararı verdi ve Benk ile Timuçin cezaevine, Kayhan Sağlamer ile Sağlamerin başına derdi açmış olan yazının yazarı Alkili çın yanma gönderildiler.

Umumi efkarda akisler

Hadise, kısa bir süre içinde cereyan eden aynı cinsten ikinci hadise olduğu için umumi efkârda *çeşitli* akislere yol açtı. Bunlardan en önemlisi, nihayet bir fikir suçu olan bu çeşit vakalarda hükümden evvel tevkif yoluna gidilmesinin yarattığı memnunsuzluktur. Böyle bir usûl, maalesef muhafaza ve tatbik edilmektedir. Halbuki bu tatbikatın eski devirde eski iktidarı ne kadar sevini" siz hale getirdiği şöyle bir hatırlanacak olursa usulde israr etmenin mahzuru derhal ortaya çıkar. Tevkif müessesesinin yeniden gözden geçirilmesi, sınırlandırılması ve bilhassa bu âdetin beyanname yayınlamak gibi açık tahrik sayılamayacak fikir suçlarında kullanılmasının önlenilmesi bu son vesilelerle yeniden ciddi lüzum halinde ortaya çıktı.

Başka bir netice, meşhur 142. Maddenin böyle sık tatbikatla -son tatbikatta bahis konusu yazının bir ilmi inceleme yazısı olduğu gerçeğini gözden uzak tutmak imkânı yoktur- metin olarak değil, ruh olarak zedelenmekte oluşudur. Moskova Radyosunun ta kendisi bile, Türkiyede komünizm faaliyetinin bu maddeyle yasak edildiğini bildirmektedir. Yer-- kızılların o istikamette kampanya açmaları da bu yüzdendir. Ama komünizm propagandasının elbette ki yasak edilmesi lüzumunu kabul edenler arasında dahi 142. Maddenin, yazılışındaki boşluklar yüzünden esasından haksız, hürriyetleri kısıcı zararlı addedilmesi çarşıdaki pirince giderken evdeki bulgurdan olmaktır. Bu bakımdan 142. Maddenin,ruhuna uygun bir reaksiyonla ele alınması artık şart halindedir.

Hele haftanın başında, iki sorumlu fikir adamının eline kelepçe geçirilince galeyan büsbütün arttı ve C. H. P. Grubu dahi Hükümet nezdinde harekete geçti. Bu, böyle hallerde her adımın ne kadar dikkat ve basiretle atılması gerektiğini bir defa daha ortaya koydu.

İki sorumlu fikir adamı, haftanın ortasında kefaletle tahliye olundular.

İdare

Aşk-ı memnu! .

Pazartesi günü Ulaştırma Bakanlığının Bakana ait toplantı salonun* da saat 11 sıralarında toplanan Basın mensupları birbirine, toplantı sahibinin neler söyliyebileceğini soruyor, aralarında bir nevi toto oynuyorlardı. Toplantı sahibi Ulaştırma Bakanı Rifat Öçtendi.

Öçtenin şikâyeti, hakkında Basında çıkan haberlerdendi. Bunlar asılsızdı. Bunlar bir muayyen gayeyle yapılıyordu. Bunları yazanların be* lirli maksatları vardı. Ulaştırma Bakanı bakanlık koltuğuna oturduğundan bu yana Koalisyonun gerektirdiği protokolün dışına çıkmamış, ne yapmışsa Hükümet Başkanının emriyle yapmıştı. Kendisine söylenen, 1950 yılından itibaren politik sebeplerle işinden olanların vazifelerine iadesiydi. Bu masum dilek de elhak Öçten tarafından yerine getirilmişti!

Gazeteciler birbirine baktılar. Bazılarının yüzü pek güleçti. Bazıları düşünceyle kaşlarını çatmışlardı..

Bakan rahat koltuğunda bunları söyler, hakkında yayın yapan der-

Kelepçe Meselesi

Her hadisenin, memleketteki havayı yenemediği için. Hükümet aleyhinde istismar konusu olduğu bir sırada iki fikir suçu sanığının eline kelepçe vurulması yeniden bol mürekkebin akmasına vesile verdi. Yazıldı da, yazıldı.. Hem, çok zaman haksız yazanlar bu sefer yerden göğe kadar haklı olmanın zevki ve şevkiyle yazdılar.

Gerçekten de, olur mu böyle şey? Sen, om yıl bir görüşün şampiyonu olarak savaş, kötüyü devir, yerine geç, sonra tıpatıp onun gibi davran! Fikir adamı suç işlemez mi? İşler. Cezası da vardır. Görür. Ama adliyeye, elinde kelepçeyle götürülmez.

Yalnız, bu hadisede işin esası bu değildir. Bu mecmua böyle bir hadise Menderes Devrinde cereyan edince kıyameti şundan koparırdı: Nedir bu zihniyet! Şimdi, bütün gücüyle şöyle haykırmak istiyor: Nedir bu çapulculuk, süflilik, dağınıklık ve başıbozukluk! Bir nizam verecek yok mudur, bu İşlere!

Zira, fikir suçu sanığına kelepçe takılmaması Hükümetin ta kendisinin görüşüdür. Hükümet, fikir suçu sanığına kelepçe takılmasını değil, takılmamasını prensip diye kabul etmiştir. Ama bunu, tatbik ettiremiyor. Kim taktırmıştır bu kelepçeyi ve niçin taktırmıştır? Cevabı aranacak sual budur ve bunun altında bir bit yeniği sezmemek için kör olmak lazımdır. Ciddî Hükümet, derhal tahkikat açıp neticeyi açığa çıkaran ve ondan sonra gereğini yapan hükümettir. Çünkü kelepçeyi vuran, onu aslında iki komünist propagandası sanığının bileğine vurmamıştır. İktidarın prestijine, hattâ şerefine, haysiyetine vurmuştur. Ne, İktidarı bu hazin manzara kadar zedeleyebilir, yaralayabilir di? Hangi muhalif, hangi ajan bu derece tesirli olabilirdi?

Kelepçe Hadisesinde mesele budur. Kelepçe Hadisesi, bu hükümetin nasıl ve nelerle yıprandığının ibret dolu misalini teşkil etmektedir. Eğer bunun üzerine eğilinmezse, inan olsun, İsmet Paşa Hükümetini ağzıyla kuş dahi tutsa İsmet Paşa bile kurtaramayacaktır ve kelepçeyi takanlar, yahut taktıranlar bunun teminine baş koymuş olanlardır.

Fikir suçlularında kelepçe

Hafıza-î beşer nisyan ile malûl dedikse...

gi -bilhassa AKİS- ve gazetelere ağın dolusu -eski bir alışkanlıktan ileri gelmektedir- veriştirirken orta boylu, ciddi yüzlü bir adam elindeki yeşil kâğıda bakıp gülümsüyor ve baş vuracak bir yer arıyordu. Adamın adı Raif Özmelekti. Ocak ayının 5'ine kadar DDY Personel Dairesi Başkan! olarak görevliydi. Elindeki yeşil kâğıda gelince, 5434 sayılı kanunun meşhur 39. maddesi -Görülen lüzum üzerine- gereğince emekliye sevkedildigini bildiriyordu.

Özmeleğin hikâyesi son günlerde duyulanlardan farksızdır. DDY Personel Dairesi • Başkanlığında iki yıla yakın bir zamandan beri çalışan Özmelek 2. Koalisyonun Ulaştırma Bakam tarafından, koltuğa oturur oturmaz göze kestirilen bir kişidir. Üstelik Bakanla arasında, küçük fakat işin özünü teşkil eden olaylar da cereyan etmiştir.

Personelin bir yerden bir yere tâyini, yeni personel alınması işleri Özmelegin elinden geçmektedir. Eski asker -Raif Özmelek bir emekli kurmay albaydır, Rifat Öçten ise İhtilâlde askerler tarafından tevkif edilmiştir- bazı prensiplerinden inhiraf etmemekte, Bakanın emirleri Özmelekin tutumuyla tamamı tamamına karşı karşıya olmaktadır. İşte bütün patırtı, diğerleri gibi. buradan başladı.

Çok evvel, bir gün Bakan Öçten, Özmeleğe birkaç kişinin işe alınması gerektiğini söyledi. Mesele şuydu: Askere giden eski DDY mensuplarından 147'si müracaat etmiş ve işe alınmalarını istemişlerdi. DDY kadroları doluydu. Özmelek meseleyi böyle vazetti. Ancak birkaç eski işçi Bakanı zayıf noktasından yakalamışlar, yanma çıkıp, her eski DP'li gibi mağdur olduklarım, Sivaslı bulunduklarını anlatmışlardı. Öçten hassaten bu kişilerin işe alınmasını istedi. Muhasebe Müdürü itiraz etti ve bir de küçük nükte yaptı:

"— Beyefendi, şayet bunlara bu kadar yardım etmek istiyorsanız cebinizden her ay .50 ser lira verin, memnun olurlar..."

Özmelek sonra bir istisna yapamıyacağını, 147 kişinin birden işe alınmasına rıza gösterilirse razı olabileceğini belirtti.

Bir başka olay, bir başka gün cereyan etti. Lebib Çakmak adındaki bir zatın 100 liralık bir kadroyla DDY'na tayini istendi, Özmelek bu kadrorun kritik bir kadro olduğunu, DDY camiasında pek çok kimsenin bu kadroya kavuşmak için senelerini harcadığını, böyle bir tâyinin hakkaniyet ölçüleri dışında olduğunu söyledi. Ama tâyin yapıldı!

Gene bir olay, Özmelegin sabrını adamakıllı taşırdı. Bu defaki, İh-

tilâlden sonra suçları sabit olmuş iki müstahdemle ilgiliydi. 57004 sicil numaralı Davut Bogetle, 52877 sicil numaralı Şehmuz Bogetin ise alınmaları Bakan vasıtasıyla isteniyordu. Bu kişiler çalıştıkları sırada bir katarda kanunen suç sayılan bir işlem yapmışlardı. Özmelek buna da itiraz etmek istedi.

İntikam!

Öçtan meşhur Müdürler Kurulunu topladı. Genel Müdür ve dört Genel Müdür Yardımcısından müteşekkil heyet Öçtene son derece bağlı, Bakanlarını pek seven kişilerden müteşekkildir. Hele ikisi Öçten tarafından alınıp getirilmiştir ve bu, Öçtenin paravanalarından biridir. Zira bunları, Kemal Satır kollarından tutmuştur! Eee Öçten, bu vasiyette, sadece eski DPliler lehinde partizanlık yapıyor sayılabilir mi?

İhsan Pulak, Neylan Ünsaç, Muhittin Ersun, Hakkı Ugan ve Habib Germiyanlıgilden müteşekkil kurul alelacele Özmeleğin emeklilik emrini çıkardılar. Kâğıda işlediler ve kendisine tebliğ ettiler. İş okadar acele yapıldı ki, evrakın numarasını koymaya bile vakit kalmadı, Özmelek, meşhur 39. madde gereğince emekli oluyordu. Ama Özmelek kaderinde pek yalnız kalmadı.

Bitirdiğimiz haftanın başlarında yaptığı Basın toplantısından sonra Öçten Devlet Demir Yollarından altı kişilik bir grubu daha emekliye ayırdı. Müşavir Şinasi Erdal, Hareket Reisi Ahmet Onur, Etüt ve Plânlama Dairesi Adisi Sami Duran, aynı dairenin müşavirlerinden Rıza Köksoy, Üçüncü İşletme Müdürü Eftal Arıkan, İkinci İşletme Müdürü Feyzi Şenol, Zat İşleri Başkan Yardımcısı Mustafa Barlas, Zat İşleri Müh. Ş. Md. Cemil Tarım, Etüd Plânlama Müşaviri Naci Arıkan, İstatistik Dairesi Başkanı Muzaffer Berkman, Sağlık Dairesi Başkan Yardımcısı Dr. Ferit Erkök, itiraz Tedkik Komisyonu üyesi Şahap Gökgöl, Teftiş Heyeti Başkan Yardımcısı İrfan Orbay, Teftiş Heyetinde Başmüfettiş Malik Ertür, Yol Dairesinden Halit Arısan, Sadık Taral. Şube Md. Gani Baysal, Nabi Akıcı, Malzeme Dairesi Grup Başkanı Seracettin Denizcioğlu, Muhasebe Dairesinden Adli Akıncı, İkinci İşletmeden Osman Nuri Erkanlı da haşmetli Öç-. tinin son kurbanları oldular.

Kurbanların günahlarım ise Yeni İstanbul, hiç bir tereddüde mahal bırakmayacak açıklıkla şu manşeti çökerek bildirdi:

Raif Özmelek
Kurmayofobi

"Emekliye sevkedilenler 27 Mayıstan sonra asılsız şikâyetlerle memurlar arasında huzursuzluk aratanlar ve ehliyetsiz olanlarla emekli subaylar!"

Hadiseyi öğrenen bir politika adamı tefsiri söyle yaptı!

"— Eee, C. H. P. nin Çelikbaşı var, tabiî Y.T. P„ nin de Öçteni olacak. C. H. P. li Bakan 39. Maddeyi kullanır,, haksız muameleler yapar, Danıştay kararlarını dinlemez, ona Başbakan ses çıkarmaz, sonra zavallı Öçten aynı şeyleri kendi Bakanlığında yapınca sayın Başbakan zavallı Alicana çıkışır. Ne varmış, bunda? Üstelik Çelikbaş hep kendi adamlarını kayırıyor. Öçten, C. H. P. lilerin adamlarını da mahrum etmiyor. Bu başa, bu traş!"

Tefsirin yapıldığı sıralarda C. H. P. Grubu, Çelikbaş hakkındaki Gensoru açılması talebini usule pek uygun şekilde reddettiğini bildiriyor ve meseleler kendisine anlatılmak istendiğinde "Dinlemek istemiyorum.. .Dinlemek istemiyorum.." diye kulaklarını kapatıyordu.

Her halde dinlerse, yıllar yılı 89. Maddeye kargı mücadele etmiş bu partinin Meclis Grubu, en azından vicdan sızlaması hissedeceğinden emin bulunuyordu.

Petrol

Bekleyen tasarı

Bundan üç ay önce, Ticaret Bakanlığından Bakan Muhlis Etenin imzasıyla, Başbakanlığa bir kanun tasarısı gönderildi. Tarih, 11 Eylül 1962 idi. Tasarıda Türkiye Petrolleri Anonim Ortaklığı ila Petrol Ofisin bir şirket halinde birleştirilmesi, bu suretle petrol sanayiimizin müstahsili ile dağıtıcısının aynı idare altında işlemesinin temini derpiş olunuyordu. Tasarı, bugünlerde "Sekizler"e girecektir. "Sekizler" Başbakan Yardımcısı Ekrem Alıcanın başkanlığında bulunan, bir nevi İktisadi Koordinasyon Heyetidir ve sekiz Bakandan müteşekkildir. Tasarı, 5 Yıllık Plânda ifade edilen bir görüşü gerçekleştirmektedir.

Buna rağmen, tasarının "Sekizler"e kadar gelişi kolay olmadı. Zira petrol işleri bugün, Türkiyede de, savaş olmasa bile bir takım gerilla muharebelerine sebep teşkil edecek önemi kazanmıştır ve büyük şirketler yavaş yavaş vasiyet almaya başlamışlardır. Biri Mersinde, diğeri İstan bulda olan iki büyük rafineri bu ilginin ham sebebini, hem delilini teşkil etmektedir.

Türkiyede Petrol Ofis, bir manasıyla, anasından fince doğmuş evlât* tır. Zira Petrol Ofis, bir dağıtım teşkilâtıdır ve Türkiyede petrolün bulunup ciddi şekilde çıkarılmasından önce kurulmuştur. Eğer önce petrol bulunmuş olsaydı, şüphesiz Petrol Ofis o teşkilâtın bir kolu olacaktı. Fakat petrol daha sonra çıkınca, istihsal ve dağıtım ayrı teşekküller halinde gelişti.

Petrol Ofis, yabancı sirkatler gelip de piyasaya katılınca, yani serbest rekabetin içine girince kuvvetindin çok "ey kaybetti. Bu Ofis, aşağı yukarı her yıl piyasanın yüzde dördünü rakiplerine kaptırmaktadır. Halbuki, Batman civan hariç, türk petrolünün dağıtıcısı bu teşkilâttır. Diğer şirketlerin dağıtım teşkilâtı, tabii kendi mallarının satışını tercih etmektedirler. Plânda, Petrol Ofisin ana teşkilâta bağlanması suretiyle veriminin artacağı hesaplanmış ve birleşme o sebeple derpiş edilmiştir. Hattâ bu, 1992 icra Plânına konmuş, fakat çok kanun gibi o da takılıp kalmış ve çıkmamıştır,

Bir takım frenler

Bazı çevreler, tasarı hazırlanırken İşe temelinden muhalefet etmişler, böylece bir birleşmeye lüzum ol* madiği görüşünü savunmuşlardır. Fakat o tutum pek tutmamıştır. Bunun üzerine taktik değiştirilmiş ve iki teşkilâtın bir şirket halinde değil, bir iktisadi devlet teşekkülü halinde birleştirilmesi gerektiği ileri sürülmüştür. Kurt gibi şirketlerin,

Bir Petrol Ofis bayii
Savaş, başladı

tam bir seyyaliyetle çalıştıkları petrol piyasasında lagar bir iktisadi devlet teşekkülünün başarı şansı elbette ki fazla olmayacaktır. Nitekim bu mülâhaza ile itiraz reddedilmiştir. Ama itirazın sahipleri daha sonra, işe Orduyu ve güvenlik unsurlarını sokmak istemişlerdir. Demişlerdir. ki: "Petrol Ofis, Ordunun ihtiyacı bulunan petrolü de nakletmektedir Bu işi, bir firkete nasıl verebiliriz? Devlet sırrı ne olacak: bir. İkincisi, yarın bu şirket bir takım mişonların eline geçer de bize hizmet etmek istemezse Ordunun ihtiyacı olan petrolü nasıl naklettirebiliriz ?"

Bu, hiç esası olmayan' bir iddiadır. Zira kurulacak şirkette şahısların hissesi yüzde yarım civarındadır. Hisselerin yarısından fazlası devletindir, geri kalanın büyük ekseriyeti de devlet iktisadi teşekküllerineaittir.

Aslında, türk petrolünün gelişmemesinde çok kimsenin menfaati vatadır. Bugün Türkiyenin ham petrol ihtiyacı 2,5 milyon tondur. Bunun yarım milyon tonu türk petrolüdür. Geriye kalan iki milyon ton, tonu istanbula 15,37 dolar. Mersine 17,50 dolardan gelmektedir. Yapılan hesaplara göre beş senenin sonunda Türkiyenin ihtiyacı 5 milyon tona çıkacaktır. O tarihte türk petrolünün istihsali 2 milyon tonun üstüne yükselecektir. Yani ihtiyacın yarım dahilden sagtanabilecektir. Bu, yabancı şirketler için yılda 80 milyon dolarlık bir piyasa kaybıdır. Ancak bunun için türk petrolünün iyi dağıtılması, satılması lâzımdır.

Halbuki bu yıla, elde stokla girilmiştir!

(AKİS — Gelecek hafta-Türkiyedeki "Petrol Gerillası" hakkında bu mecmuada son derece alâka çekici bir yazı yer alacaktır.)

Plân

Sessiz gemi

Bu hafta Çarşamba günü Devlet Plânlama Teşkilâtı binasının artık herkesçe bilinen meşhur salonunda Başbakan Yardımcısı Alicanı ilk defa gören birisinin hükmü şu olurdu:

"— Yahu Alican ne kadar neşeli adammış!.."

Gerçekten Başbakan Yardımcısı nın- Çarşamba günü toplanan Yüksek Plânlama Kurulu çalışmaların da neşesi pek yerindeydi. Hattâ ara da bir Turhan Feyziogluna bile şakalar yanıyor, bazı konularda tebessümle CHP'li Başbakan Yardımcısı nın fikrini soruyordu. Hem Feyzioğlunun söylediklerini, sonuna kadadinlemeden de edemiyordu.

O gün Plânlama Kuruluna inönü yerine Alican başkanlık etti. 1953 yılı uygulamasının Plânlama çalışmaları Salı günü Alicanın isteğiyle yapılmamış, boş geçen bu gün zarfında teknik elemanlar yatırımlarla ilgili bazı konuları tamamlıyarak Çarşamba günü Yüksek Plânlama Kuruluna sunmuşlardı. Plâncıların ve Politikacıların oldukça acelesi vardı. Bu yüzden haftanın diğer günlerini kesif bir çalışma temposu içinde geçirmeğe kararlıydılar ve 1963 yılı tatbikat plânının Cumartesi günü tamamlanmasını arzuluyorlardı. Çarşamba günü plânın tarım bölümü bitti. Böylece, üçüncü cildin sonuna gelinmiş olunuyordu.

Yüksek Plânlama Kurulunda güç turumda olanlar bu günlerde teknik elemanlardır. Teknisyenler idare adamlarıyla Hükümetteki sorumlu kişilerin arasında kalmışlardır. 1962 yılı yatırımlarının iki haftalık incelenmesi sonucunda bir gerçek ortaya çıkmıştır. İktisadi Devlet Teşekküllerinin yüzde 90'ı 1962 yılında kendilerine tahmil olunan yatırımın ancak yüzde 80 - 40'mı tahakkuk ettirebilmişlerdir. Bu bakımdan 1962'nin kalkınma hızı 5,2'nin üzerine Çıkamamıştır. Hükümetteki sorumlularla idare adamları arasındaki patırtı ancak Başbakan İnönünün:

"— Plânın ilk yılında, ahşamamaktan ve türlü politik olayların tesiriyle husule gelen aksaklıklardan yılmamak gerekir. Bunları iyice anlayıp telâfi etmek yoluna gidilirse meseleler ciddi surette halledilir" sözlerinden sonra düzene girmiş ve teknisyenlerin yeniden çalışabilme imkânı hazırlanmıştır.,

Yatırımlar

1 963 yılı tatbikat plânında teknisyenler bir yıl evveline nazaran özel sektörün yatırım sahalarıyla daha fazla ilgilendiler. Devlet sektörüyle beraber bazı sahalara geniş çapta özel sektörün yapacağı yatırımlar, kalkınma hızının istenilen miktara ulaşabilmesini sağlayacaktır.Özel sektörün Devlet sektörüne nazaran 1963 yılında iki konuda daha fazla yatırım yapması plânlanmıştır. Bunlardan birinci derecede olanı mesken işidir.Özel sektör 1963 yılında t milyar 775 milyon 800 bin "liralık bir yatırım yapacaktır. Bu Devlet sektörünün yapacağının aşağı yukarı altı misline baliğ olmaktadır. Devlet sektörü bu sahada 309 milyon 200 bin liralık bir yatırım yapacaktır. Böylece mesken sahasında ce.nan 2 milyar 85 milyon liralık yatırın yapılması düşünülmektedir, . Plândaki

rakkam, incelemeler sonucunda elde edilen bu iki Talikama estir.

Özel sektörün 1963te yapacağı büyük yatırımlardan biri de imalât sanayiidir. Teknisyenlerin tetkiki sonucunda 1963'te 2 milyar 166 milyon 300 bin liralık bir yatırım yapılması gerektiği anlaşılmıştır. Bu miktarın 1 buçuk milyarlık bir kısmını özel sektör sağlayacaktır. Devlet sektörünün imalât sahasına ayırdığı miktar ise 888 milyon 600 bin liradır. Böylelikle bu sahada plânın gerekli gördüğü yatırım miktarı 22 milyon 800 bin liralık bir fazlalıkla kapanmaktadır. '

1963 tatbikat plânında Devlet Sektörünün tarım sahasına ayırdığı yatırım miktarı 761 milyon 800 bin liradır. Bu sahada özel sektörün 450 milyon liralık bir yatırım yapacağı tahmin edilmektedir. Devlet sektörünün ulaştırma hizmetlerine ayırdığı miktar 1 milyar 409 milyon 100 bin liradır. Şayet teknisyenler, özel sektörün bu sahada yapacağı yatırım miktarında -60 milyon lira- yanılmadılarsa plânda gösterilen 1 milyar 298 milyon liralık yatırım limiti

Devlet Plânlama Dairesinde faaliyet
Besmeleyle başladık işe...

Bir yazı

Bu hafta Milliyet gazetesinde, sadece zevkle değil, gerçekten ibretle ve dikkatle okunması gereken bir makale çıktı. Yazı "Asıl Meselemiz" baslığını taşıyor. Yazar bir fasılda "İhtiyaçlarımız ve Durumumuz"u incelemektedir. Gürültülü bir Görülmemiş Kalkınma devrinden sonra arzettiğimiz manzara, ancak bu kadar bilgiyle, vukufla ve realist gözle çizilebilir. Temel tesislerimiz, tamamlanmak şöyle dursun, ihtiyaçların ehemmiyetli kısımlarını karşılayacak durumda olmaktan dahi çok uzaktır. Okur yazar nisbetimiz pek düşüktür. Milli gelirimiz gülünçtür. İktisadî imkânlarımızdaki yıllık artışlar ancak yıllık nüfus artışımızı karşılayabilecek nisbetler civarında dolaşmaktadır. Dış ticaret hadlerimiz statik bir mahiyet almış, ihracat maddelerimiz, dış gelirlerimiz yıldan yıla sabit kalmıştır. Dış borçlarımız yıldan yıla, yeni külfetler altında artar bir duruma gelmiştir. Amme personelimize ödeyebildiğimiz ücret ve maaşlar pek düşük miktarlarda olmasına rağmen, bunlar bütçelerimizin yarısını, hattâ fazlasını erimektedir. Devraldığımla Türkiye, ana hatları itibariyle budur.

Ekrem Alican
Davacı kadı

Yazar bandan sonra "Temel Anlayış"ı anlatıyor. Temel anlayış, dertlerin demokratik düzen içinde halledilebüeceğine, halledilmesi gerektiğine olan- inançtır. "Ama bu düzenin bir takım şahsî ve siyasî çıkarlar için istismarı ve suiistimalini de aynı şuur ve kararlılıkla reddetmemiz icap eder".

Üçüncü bir kısımda "Ekonomik ve Sosyal Meseleler" ele almıyor. Türkiyenin istikbali plânlı ekonomi dâvasının halli ile çok yakından ilgilidir. Mesele şudur: Türkiye bugünkü haliyle 700 milyon dolarlık ithalâta muhtaçtır. Bunun türk ekonomisinden karşılanacak miktarı, en iyimser tahminlere göre 400 milyon dolardır. Farkı ya ihracatımızı arttırmak, ya da görünmeyen gelirlerimizi çoğaltmak suretiyle kapatabiliriz. Bu esasların tatbike konulmalarının sadece finansman ihtiyaçlarının sağlanması ile mümkün olmadığı, finansman dışında pek

171 milyon aşılmış olunacaktır.

Güçlükler

1963 plânını bekleyen, geçen yılki kadar olmasa bile bazı müşküller mevcuttur. Plâncıları bilhassa, Politikacıları güçlüklerin en Önemlisi sayılan "Halkoyunun sabırsızlığı" ürkütmektedir. Zira 1963 plânının tatbikatından beklenenlerin büyük bir kısmı hemen o yılın sonunda Terim olarak elle tutulacak hale gelmeyeçektir. Buna karşılık plânın tatbikatıyla ilgili sıkıntının ve, fert başına düşecek fedakârlığın etkisi yılın ortasında kendisini hissettirecektir. Plânı bir sihirli değnek şeklinde kabul edenlerin veya böyle kabul etmeyi politikaları icabı sayanların bu konudaki vaveylası korkulu rüyalardan birincisidir.

Buna karşılık 1963 plânının ümit verici yönü bir kaç noktada kendini hissettirmiştir. Bunların başında, büyük kazanç olarak rejim emniyetinin teessüs etmiş olması gelmektedir. İç ve dış kaynaklar üzerinle yeni bir araştırma devrine geçilmiştir. Bütün bunların yanında dış yardımlarda gözle görülür bir istikrar sağlanmıştır.

Kulağa Küpe

Okumanız yok mu?

Bir takım A. P. silâhşörleri, Milliyet Gazetesinde "Bu haliyle A, P. nin iktidarı almasına asla imkân yoktur. Memleketin sağlam kuvvetlerinin eli armut devirmiyor" diye yazıldığı için pek galeyana gelmişler.

Ayol, bunda kızacak ne var ! Bunu Türkiyede, sizinle arabasını size bağlamış bir takımdan başka herkes biliyor.

Yok, merak ettiğini» bunun sebebi ise açın bir gazeteyi okuyun: "A. P. Genel Başkanı ve A. P. erkânı Kayseriye gi~ derek vatana hıyanet suçundan hükümlü müebbet mahkûm Celâl Bayarı âlâyı vâlâ ile ziyaret ettiler"

Bu hep, böyle olacak aslanlar! Buluşmak istediniz mi, gideceksiniz onun yanına..

Trafik

Dertli Irmak

Önceki haftanın sonlarında sayıları yüzü asan bir minibüsçüler topluluğu İçişleri Bakanlığını terkederken son derece sevinçliydiler. Bir yıllık uğraşmalarının, didinmelerinin semeresini nihayet alabileceklerdi. Bakan Hıfzı Oğuz Bekata kendilerini dinlemiş ve:

"— Dertlerinizi anlıyorum. İcap ederse Valiyle de konuşup meseleye mutlaka bir hal çaresi bulmağa çalışacağım" demişti.

Topluluğun derdi, şehir içinde dolmuş yapabilmek için bir türlü ruhsat alamamalarıydı. Minibüsçüler Bekatanın tavsiyesine uyarak hemen bir dilekçeyle Bakanlığa müracaat ettiler. Dilekçe buradan süratla Belediye Umumi Evrak Müdürlüğüne, oradan da Köycülük Bürosuna havale edildi. Ancak işin bundan sonraki kısmı bir türlü ilerlemedi. Bu dilekçe de ötekilerin akıbetine uğrayarak tozlu masaların üzerinde u* yuklamağa terkedildi.

Başkentteki vasıta sıkıntısı ve dolmuş duraklarında uzanan kuyruk-

ve ötesi

çok zorlukların da bertaraf edilmesinin lüzumla bulunduğu 1962 Geçiş Programlarımız tatbikatının gözden geçirilmesi sırasında meydana çıkmıştır.

Son kısımda yazar "Vazifelerimiz"! sayıyor. Bunların başında güçlüklerden yılmamak, güçlükler karşısında ümitsizliğe kapılmamak vardır. Muvaffak olmak için şahsi ve siyasi endişelerden uzaklaşmamız lâzımdır. Demagoji her zaman ve her meselede yapılabilir. Asıl olan, memleket menfaatleri muvacehesinde buna tenezzül etmemektir.

Halbuki, bugün ne yapıyoruz? Yazar bunun da cevabını samimiyetle, açıklıkla veriyor:

"Esefle söylemek mecburiyetindeyim ki biz, bu kadar önemli meseleler içinde, dâvalarımıza hal tarzları ararken, hâlâ, paliatif, idare! maslahatçı, karar verme imkânından mahrum bir politikanın, dolambaçlı yollarında yuvarlanıp gitmekten ileri bir adım alamamaktayız. |

Memleketimizde herkes, bu hakikatleri gördüğünü ve bu teşhisleri yapmakta olduğunu iddia etmektedir. Ama, söylenilenlerle tatbike konulan usuller birbirine uymamaktadır. Bu yolda yürümekte israr ettiğimiz müddetçe, dağınık çabalardan müsbet sonuçlar beklemek, kendimizi avutmaktan başka bir mâna taşımayacaktır."

Bu yasının yazarı Ekrem Alicandır. Ekrem Alican, İkinci Koalisyon Hükümetinin Başbakan Yardımcısıdır. Yani, sorumluluk mevkilerinin 2 numaralısını işgal etmektedir.

Bu, "Asıl Meselemizin ne olduğunu daha iyi ortaya koyuyor. Bir hükümet durumu bilmez, tedbirleri bilmez, şartları- bilmez. Mensupları hayal âlemi içindedirler. Başka sevdalar peşinde koşulmaktadır. Bu hükümet, dertlere elbette bir çare bulamaz. Ama her şey gösteriyor ki, vaziyet böyle değil. O halde? O halde, niçin "dağınık çabalar" bir başıboşluk havasını sürdürüp gidiyor? Siyaset adamlarının bir işi yapmaları için "hükümet oldukları zaman"dan başka bir zaman var mıdır? İşte, Hükümettirler. İcra organı ellerinde bulunuyor. Başbakan ve iki yardımcısı partilerinin liderleridir. Her şeyi doğru görüyorlar.

Sonra?

Sonra, gazetelere gerçeklen dört başı mamur, her bir satırı doğru makaleler yazıyorlar. O kadar!

İnsan ister istemez, o nefis makalenin su paragrafını hatırlıyor: "Memleketimizde herkes bu hakikatleri gördüğünü ve bu teşhisleri yapmakta olduğunu iddia etmektedir. Ama, söylenilenlerle tatbike konulan usuller birbirine uymamakta dır".

İşte, "Asıl Meselemiz".

lara aldırmadan, Belediyenin bu top* luluğa sırt çevirmesi son derece garip tir ve hikâyesi de o nispette ilgi çekicidir.

Her şey 1961 yazının sonlarında başladı. O tarihlerde Ankara sokaklarında türeyen ve "Minibüs" adı verilen otobüsler Başkentteki vasıta sıkıntısını yarı yarıya hafifletmişler' di. Tertemiz ve yeni arabalar belirli hatlarda çalışıyor, halkın duraklarda birikerek dakikalarca vasıta beklemelerine lüzum kalmıyordu. Halk da, vasıta • sahipleri de son derece memnundu. Ancak bu arada memnun olmayan ve bu işten zararlı çıkan Belediyeydi. Başkentliler artık duraklara zamanında gelmiyen, sık sık arıza yapan otobüslere iltifat etmemekteydiler.

Bunun üzerine Belediye Encümeni, toplanarak bu meseleye bir hal çaresi bulmağa karar verdi. İlk fikir minibüslerin çalışmaktan tamamen menedilmesiydi. Ancak bazı semtlere otobüs servisinin yeterli olmaması sebebiyle bu fikir pek rağbet bulmadı ve görüşler "kısmi bir men" formülü etrafında birleşti. Böylece tespit edilen on bir hat üzerinde minibüslerin çalışmasına -Bu semtler şehrin merkezine uzak olan, yol* ları Atatürk Bulvarından geçmeyen ve genellikle bulvarın sağ tarafına taşmamış bölgeler arasından seçildidiğer semtlerde ise sadece Belediye otobüslerinden istifade edilmesine karar verildi. Bu 11 hat Topraktık . Abidinpaşa - Mamak - Yeni Mahalle - Keçiören " Aydınlıkevler * Siteler * Gazi Mahallesi * Dikmen - Etlik ve İncirlik olacak tesbit edildi. Ayrıca Encümende bu semtler için 426 adet Minibüsün çalışması gerekli görüldü.

İşletmecilik dediğin..

Ancak bu kararların uygulanması hiç de Encümende formüle edildiği gibi olmadı. Belediye ve Trafik Müdürlüğü bir bildiri ile 31.12.1961 • tarihine kadar çalışmak için müracaat edenlere ruhsat verileceğini ilân etti ve bu müddet içinde yapılan müracaatlar ancak hazır parası ve iki -üç minibüsü olanlardan geldi. Günlük maişetini temin etmekte olanlar bu kısa zaman zarfında bir türlü 36 bin lirayı bir araya getirip bir minibüs alarak -zira ruhsatlar şahıslara değil, vasıtalara verilmektedir- ruhsat almak için müracaat edemediler. Öte yandan verilen mühletin son günü gelip çattığında bütün müracaatların toplamı ancak 313 ü buluyordu. İşte burada Belediye en büyük çamı devirdi ve minibüs miktarını 313 olarak dondurdu. Bu arada kotadan istifade ederek veya 36 bin lirayı denkleştirerek 100 kadar minibüs sahibi daha ortaya çıkmıştı. Bunlar kontenjanın henüz dolmadığını ileri sürerek haklı olarak şehir içinde çalışmak üzere ruhsat talep ettiler. 'Trafik Müdürlüğü bunlara ancak Ankara dışından plâka aldıkları takdirde' çalışabileceklerini bildirdi, İşte sayıları yüzü aşan ve haklarını arayan Grup bu minibüsçülerdir. Zira kendilerine tanınan Kırıkkale, Balâ,

Ankara I. Sulh Ceza Mahkemesi eliyle aldığımız tekziptir.

Akisin iç yüzü

Kulu'da Atatürk'ün Büstüne vaki seni tecavüz hadisesini tel'in, duyduğumuz teessürü ifade ve tahkikatın . seyrindeki ihmal sebebiyle ilgililerin ve Hükümetin dikkâtini çekmek maksadiyle; Millet Meclisinin 12/9/962 tarihli birleşiminde "Gündem dışı" yaptığım konuşmayı vesile ittihaz etmek suretiyle 17/9/962 tarih ve 429 sayılı Akis dergisinin 16 ve 17 nci sahifelerinde "Zabıta" başlıklı yazının tamamı hakikat ile hiç bir ilgi ve münasebeti bulunmayan bir hezeyandan ibarettir.

Bir kere böyle mühim bir olaya "Bir zabıta vakası" süsü verilmesi bilmemki ne dereceye kadar doğru* dur. Büyük Atatürk'ün manevi varlığına tecavüz demek olan bu olay basit bir Zabıta vakası değildir. O günkü konuşmamda ifade ettiğim gibi tecavüzde bulunan bir C.H.P. li değil de babam bile olsa idi yine ayni hassasiyeti duyar ve ayni sözleri söylerdim.

Yazınızdaki şahsi kanaat ve tefsirlerinize cevap vererek onları tekzip etmeye çalışmıyacağımÇünkü hadiseler ne derece haklı olduğumu ortaya koymuş ve neticede tecavüzde bulunan maznun tevkif' dahi edilmiştir.

Yazınızın bir yerinde aynen "Bağcıoğlunun sözleri C.H.P. sıralarında mutedil bir dalgalanmaya sebep oldu. Taşkınlık olmadı ama kızgınlık arttı. Bu arada heyecanlı Nurettin Özdemir yerinden hışımla fırladı ve kürsüye doğru ilerlerken: —Sen Türk hakimini töhmet altında bırakıyorsun, Onu sahtekârlıkla itham ediyorsun! Sahtekâr sensin! Bunu istediğin zaman ispat edebilirim diye bağırdı. Sonra bağırmakla kalmadı ve zabıt tutmakla meşgul kâtiplere yaklaşarak sözlerinin zapta geçmesini istedi. Nitekim Özdemirin sözleri zapta o an için geçirirdi. Fakat celsa dağılınca Bağcıoğlunun idare âmirlerine vaki ricası ve Özdemirin de muvafakati üzerine sözler zabıtlardan çıkarıldı." denmektedir. Bu haber tamamen iftira ve isnattan ibaretti'. Baştan aşağı yalandır, uydurmadır. Hakikat ile hiç bir ilgi ve münasebeti bulunmayan' bu neşriyatınıza muttali olur olmaz derhal Millet Meclisi Başkanlığına bir sözlü soru Vererek mezkûr celsede cereyan eden müzakerelerin harfi harfine ve bir virgülü dahi dğiştirilmeden zabıt ceridesine geçmiş olması icap edeceğine göre durumun incelenerek böyle bir muhavere cereyan edip etmediğini sordum. Maksadım -neşriyatınız tamamen uydurma olduğun* dan- haber ve havadislerinizin ne derece hakikatle alakası bulunduğu hususunu yetkili bir ağızdan Meclis Kürsüsünde dile getirmekti. Size derhal bir tekzip göndermedim. Çünkü bu tarzı hareketim belki şüphe ile karşılanabilir ve hâdise ve hakikatleri tevil etmeye çalıştığım ilerde belki' iddia olunabilirdi. Onun için evvelâ işi sağlama bağlamayı ve asıl tekzibi' Millet Meclisi Başkanlık Divanına yaptırmayı, uygun buldum.

Anayasanın 87 nci maddesine göre "Meclis görüşmelerini Tam olarak yayınlamaya" mecbur Millet Meclisi Başkanlık Divanı işin doğrusunu kimsenin itirazına mahal bırakmayacak bir farzda ortaya koyabilirdi ve koy* ması lazımdı. Siz yalnız beni değil ayni zamanda Millet Meclisi Başkanlık Divanını da töhmet altında bulunduruyor, merî iç tüzüğün 203 ncü maddesine göre Zabıt Ceridesinin tanzimine nezaretle görevli Başkanlık Divanını dahi zabıtları tahrif etmekle itham ediyordunuz. İşte bu sebepledirki Başkanlık divanini işi incelemeli ve o celseki konuşmaları ihtiva eden Teyp'leri de dinleyerek hadiseyi aydınlatmalı idi.

Araya tatil girmesi, kanun teklif ve tasarılarının önce müzakere edilmesi gibi sebeplerle müteaddit birleşimlerde sonraya kalan, hatta böylece aktüalitesini dahi kaybeden sözlü soruma ancak 10/12/9C2 tarihli 15 nci birleşimde sıra geldi ve Millet Meclisi Başkanlık Divanı adına Başkanvekili Mekki Keskin kürsüye gelerek aynen "Maraş Milletvekili sayın Kemal Bağcıoğlu'nun Kulu'da Atatürk heykeline vâki tecavüz hakkında gündem dışı yaptığı konuşmada hakimler üzerlikle beyanda bulunması Üzerine Gümüşhane Milletvekili Nurettin Özdemir'le aralarında geçen muhavere Meclis zabıtlarında söyledir: Nurettin Özdemir Türk

Hakimini töhmet altında bulunduruyorsun. Bağcıoğlu- O gün Kulu'ya gittiğimizi haber alan Hâkim Burhanettin Celiloğlu'nun saat 12,30 da (Bizim ilçeye gelişimizi takiben yarım saat içinde raporlu olarak vazifesinden ayrılması ve evinden dışarıya çıkmaması dahi şüphelerimizi artırmış ve hassasiyetimizi tahrik etmiş bulunmaktadır. Birleşim kapandıktan sonra Bağcıoğlu'nun idare Amirlerine müracaatı olmamış ve sayın Özdemir'in muvafakati ile zabıtlarda bir değişiktik yapılmamıştır. Esasen müracaatla zabıtların değiştirilmesi de mümkün değildir." demek suratiyle mecmuanızda yayınlanan haberin doğru olmadığını kesin bir dille İfade etti.

İşte böylece hadise gün ışığına kavuşmuş, takke düşmüş kel görünmüştür!.. O mahut yazınızın başlığına (Kelin merhemi) ibaresini koyan yazı aileniz ayni merhemi acaba Simdi kimin keline sürecektir!..

Mecmuanızın adı Akis ama, haberleriniz?, hadiselerin aksi değil... Bilâkis tamamen ters neşriyat ile dolu. Halbuki doğru ve dürüst neşriyat yapmayı 41ar edinmelisiniz... Yalancının mumu yatsıya kadar yanar?.. Sizin mumunuz bu sefer 3 ay yandı. Ama neticede işin yine doğrusu ortaya çıktı. Artık şimdi kimin bir bardak suda fırtına yaratmak istediği daha iyi anlaşılıyor.

Gazetecilik yalan yazmak, cereyan etmeyen olayları olmuş gibi göstererek zihinleri bulandırmak değildir. Basın mensuplarının her kesten ziyade hassasiyet göstermeleri icap eden husus her halde bu olmalıdır. Bilmem buna bir itirazınız varmı?

Maraş Milletvekili
Kemal Bağcıoğlu

Polatlı hatları muayyen kimselerin tekeli altındadır. Çalışmak imkânından mahrum olan bu minibüsçülerin bütün arzuları henüz kontenjanı dolmamış olan diğer hatlara taksim olunmaktır. Böylece bu semtlerin vasıta sıkıntısı da hafifletilmiş olacaktır.

Öte yandan belirli bir zümrenin minibüs işletmeyi tekel altına almış olması bazı istismarlara da yol açmaktadır: Ruhsatların şahıslara değil de vasıtalara verilmesi sebebiyle değeri 30 • 40 bin lirayı aşmayan, motoru son "rektifiye"sini görmüş, kaportası vamru yumru vasıtalar 50 - 60 bin liraya kolayca satılmaktadır.

Kızakta, bekleyen minibüsler
Varlık içinde darlık

Mutlaka bir hal çaresi bulunması gereken meseleyi Belediyenin nasıl çözümleyeceği merakla beklenmektedir.

Dış Politika

Kıbrıslılar ve bir görüşme

Menderesin dış politika müşaviri Nihad Erim -çok şükür, savcılar artık bu tâbiri Nihad Erime hakaret sayıp adam mahkûm ettirtmiyorlar-, evet, Menderesin dış politika müşaviri Nihad Erim konuşmasını bitirip de koridora Çıktığında etrafını A.P. liler sardı. Menderesin dış politika müşavirini hararetle tebrik ettiler, yanaklarını öptüler, elini sıktılar. Başlarında, partinin idareci takımının en ileri' gelen kahramanları vardı. Bunlar aralarında yüksek sesle ve C.H.P. lilere duyuracak şekilde "Ne adam, yahu!", "Pırlanta!" "Nasıl kıydı buna, C.H.P." diye hayranlık ifade ediyorlar, Menderesin eski dış politika müşavirini göklere çıkarıyorlardı. Nitekim, eski dış politika müşavirinin konuşması sırasınla da kendisini sık sık alkışladılar, hâdiseye bir önem verdirmek ve eski dış politika müşavirinin sözlerini kıymetlendirmek için tezahürat yaptılar. Ertesi günü de, bu "takımın elinde bulunan Yeni İstanbul ceridesi Menderesin dış politika müşavirinin baygın bakışlı bir resmi ve methiyesini taşıyan sekiz,sütunluk manşetle çıktı. Manşette şöyle deniliyordu: "Hükümetin dış politikası şiddetle tenkid edildi".

Ama gazetenin yayınlandığı gün, C.H.P. nin sözcüleri gerçek fikirler söylemekten ziyade safsata yapan ve bu arada her milletvekilinin her meselenin her köşesini bilmemesinden faydalanarak "yutturmacalar"a girişen Menderesin dış politika müşavirini pestil gibi yere sermekte hiç bir güçlük çekmediler.

Reklâm kampanyası

Menderesin dış politika müşaviri" nin dış politika konusunda bir Genel Görüşme yapılması teklifi, belirli çevre tarafından daha baştan gürültülü şekilde reklâm edildi.İnönünün ödü kopmuştu. Hükümetin ödü kopmuştu, C.H.P. nin ödü . kopmuştu, Feridun Cemal Erkinin ödü kopmuştu! İnönü, teklifi Meclise reddettirecekti!

Halbuki, gerçek bunun tam aksi oldu!. Teklif Meclise geldiğindi C H. P. kabulünü istedi, Dışişleri Bakanı kabulünü istedi, Koalisyön Ortakları kabulünü istedi. Böylece ilk balon iğneyi yiyip patladı.

Ondan sonra, yeni balonlar çıktı. Efendim, Menderesin dış politika müşaviri kürsüye bavul dolusu vesikayla çıkacaktı ve korkunç açıklamalar

yapacaktı! Aynı çevreler Başkentte böyle bir hava dolaştırdılar. Dış politika hakkında vesikalar konuşacaktı! Menderesin dış politika müşaviri herkese duman attıracaktı! Ama haftanın ortasındaki görüşme günü Meclise gidip de dinleyici sıralarını dol" duran kalabalık dağın fare hile doğurmadığını görerek oradan ayrıldı. Zira Menderesin dış politika müşavirinin söyledikleri, diplomat ağzıyla bir takım "banalite = herkesin söyleyeceği şey"ler olmaktan bir adım ileri gitmedi.

Menderes usulleri

A ma Menderesin dış politika müşaviri, tıpkı eski patronu gibi "adam avlamak"ta meharet gösterdi. Konuşmasını, aşağı yukarı ezberlemiş halde, "irticalen" yaptı. Erim buna, tıpkı okul günlerinde olduğu gibi, günlerle "hafızlama usulü" ile çalışmıştı. Ama Menderesin dış politika müşavirinin asıl mehareti, hitap ettiği kütleyi kendi tarafına çekmekte oldu. Hükümet bu Meclise niçin haber vermiyordu? Pırıl pırıl bir Meclisti, bu. Her şeyi onun bilmesi, anlaması, öğrenmesi ve direktif vermesi lâzım değil miydi? Menderesin dış politika müşaviri, eski patronunun unutulmaz "Bir kaç kara cüppeli mi daha iyi bilecek, yoksa sizin, dörtyüz kişilik muhterem heyetiniz mi?" vecizesini hatırlatan şekilde kendilerinin dış politika ve onunla alâkalı Konular hakkında "Bulgar ataşemiliteri kadar bilgi sahibi olmadıkları"m bildirdi. 'Bilgi verilmesi" ile "istihbarat yap ma"yı bir göz boyacılığı yoluyla birbirine karıştıran bu demagoji şaheserini, A.P. nin idareci takımı ve tayfaları avuçlarını patlatmcaya kadar alkışladılar. Gerçekten, .ne lâftı bu! Erim, nasıl da oturtmuştu bu lâfı!

Dış politika genel görüşmesine bu uvertürle giren Erim A.P. lilerin yeri çakışlarına şu cümlelerle hak kazandı:

"— İçerde hukuk devleti düzeni tam uygulanmadıkça, insan haklarına saygı sözde kaldıkça Batı Avrupa Demokrasilerinin her hangi bir devleti kendilerinden saymaları beklenemez."

Ama bu, elbette ki Menderesin dış politika müşavirinin ağzından çıkınca, bütün C.H.P. sıralarından kahkahaların yükselmesine vesile verdi, Bir ara AP lilerin "Af! Af " diye bağırıp bağırmayacakları merak konusu oldu. Ama bağırmadılar. Bunun üzerine sabık müşavir, işi Kıbrısa getirdi ve bir bakıma kendi marifeti olan Anayasanın iyi işlemediğini belirterek Hükümetin zaten yapmakta olduğu şeyleri Hükümete, hiç fütursuz tavsiyede bulundu.

Misafirlerin söyledikleri

Mecliste o gün bu konu görüşülürken, Şeref Locasında bir de misafir vardı: Kıbrıs Cumhurbaşkanı Muavini Dr. Fazıl Küçük. Milletvekilleri, Dr. Küçüğün şahsında, Kıbrısa olan sevgimizi alkışlarla Delirttiler.

Dr. Küçüğün başkanlığındaki heyet -Heyetin bildirdiği protokolde Cemaat Meclisi Başkanı Rauf Denktaş 2 numarayı işgal ediyordu- Ankaraya haftanın başında geldi. Heyetli görüşmeler, gelişi takip eden iki gün boyunca yapıldı. Doğrusu istenilirse Başkentte çok kimse, Dr. Küçükte bir Makaryos bulamadılar. Ama Dok toru daha önceden tanıyanlar zaten böyle bir şey hayal etmiyorlardı. Sadece Doktorun, türkçesini biraz daha düzeltmiş bulunduğu müşahede edildi. İngilizcesi, hâlâ aynı yerdeydi

Heyet, Kıbrısla alâkalı meseleler üçerine Türle Hükümetinin ciddiyetle eğilimiş olduğunu ve bu meseleleri iyi bildiğini görerek rahatladı. Görüşmelerde, iki taraf için en önemli konu "Belediyeler İşi" oldu.

"Belediyeler İşi", bugünkü Kıbrıs meselesinin düğüm noktasıdır. Erim ve diğer demagoglar Belediyeler İşini Anayasa dışı bir hal suretine bağlamaya çalışan Makaryosun bunu Enosisi gerçekleştirmek için yaptığını yaymaya çalışmaktadırlar. Papazın kafasında bu temayül var mıdır, yok mudur, bilinmez. Zira mücadele yıllarının Papazı ile Cumhurbaşkanı Papaz ayrı temayüllere ve niyetlere sahip olabilirler. Mesele, bir bakıma bundan önemlidir. Zira Enosisin tahakkuk etmesi için kuvvet durumu müsait değildir ve asla olmayacaktır..

Ama Belediyeler İşi, koca Anayasada o zamanki müzakerecilerimizin koydurtmaya muvaffak oldukları tek maddedir ki bir "Taksim Ruhu" nu metninde taşımaktadır. Bu maddeye göre Lefkoşe, Magosa, Lamaka, Pafos ve Limasolda türk ve rum cemaatler ayrı belediyeler kurma hakkına sahiptirler. Yani, Kıbrısın beş büyük şehrinde, bir nevi "taksim hudutları" konulmaktadır. Zaten fiilî durum da budur.

Durumun esası

Durum üzerine, rum ve türk idareciler arasında bir anlaşmaya varılmıştır. Anlaşmada, türk azınlığın büyük çapta fedakârlığı olmuş, hattâ o sıralarda Türk Cemaati, liderlerine bir hayli içerlemiştir. Zira Türk ve Rum belediyelerinin ayrı ayrı teşekküller olması Zurioh ve Londra anlaşmalarında da derpiş edilmiştir. Üstelik Kıbrıs Cumhuriyetinin kuruluşundan önceki Rum - Türk mücadelesinde türk azınlığı belediyelerim ayırmak için geniş bir kampanya açmış, bu mesele her Kıbrıslı türk tarafından benimsenmiştir. An-

İsmet İnönü ve Fazıl Küçük hava alanında

Bir papazın ettikleri

Rauf Denktaş Ankarada
Kardeş, kardeş...

cak kurulusu takip eden günlerde yeni bir patırtıya sebep olmamak için türk cemaati bu konuda fazla ısrar etmemiştir. Nitekim hükmün altışar aylık temditleri suretiyle statüko muhafaza edilmiştir. Son temdit müddetinin 31 Aralıkta bitmesi gerekiyordu. Bu sebeple Kıbrıs Parlamentosundaki türk milletvekilleri belediyelerin ayrılması ile ilgili bir kanun tasarısı hazırlayarak Meclise getirdiler. Böylece iş lâftan sıyrılıp da hukuka intikal edince Makaryos dilinin altındaki baklayı çıkardı.Önce Hükümette görüşülen tasarı ile ilgili olarak Makaryos Anayasa hükümleri arasında dahi olsa, belediyelerin ayrılmasını tasvip edemiyeceğini,.zifa bu konuda yepyeni bir fikri olduğunu söyledi. Makaryosun Kararı Kıbrıstaki belediyeleri lâğvederek "Kalkınma bölgeleri" adı altında yeni bir teşkilât kurmaktır. Böylece Makaryos, Kıbrıs Cumhuriyeti Anayasasının Belediyelerle alâkalı maddesini Kalkınma Bölgeleri gibi bîr isim değişikliğiyle hasıraltı etmiş olacaktır. Makaryosun teklifine Kabinedeki üç türk Bakan şiddetle karşı koyduysa da ekseriyet ötekilerde olduğundan rumların yedi Bakanının tasvibiyle "Kalkınma Bölgeleri" ekseriyetle kabul edildi. Ancak rumlar meselenin böylece oldu bittiye getirilerek halledilemeyeceğini çabuk anladılar. Makaryos Ankaraya geldiğinde, bir görüşme sırasında Başbakan İsmet İnönü kendisine, bir Buda heykelinin sükûneti ama azmi içinde Kıbrıs Anayasasında hiç bir değişikliği asla kabul etmeyeceğimizi bildirdi. Papaz lâfı değiştirerek bunun tabii olduğunu söyledi, "Biz de, müzakeresiz olsun demiyoruz" diye adımım geri çekti. Aynı açıklama, Ankara tarafından Atinaya da yapıldı ve Atina bize hak verdi.

Altta yapan çapanoğlu

Makaryos, Anayasanın bu bizim için en esaslı noktasını bir kere söktü mü, ötekilerin çorap söküğü gibi gideceğini mükemmelen bilmektedir. Ortada Memurlar Meselesi, Kıbrıs Ordusu gibi meseleler vardır. Anayasaya göre türk memurların oranı rum memurların yüzde 30' u olacaktır. Halbuki 'bugün yüzde 15'i civarındadır. Kıbrıs Ordusunda türklerle rumların hangi birlik kademesinden itibaren beraber talim görecekleri henüz meçhuldür. Türkler bunun bölük, ramlar manga olmasını istemektedirler. Papaz, Kıbrısı Yunanistana ilhak etmekten çok Adayı rum ekseriyetin türk ekalliyet üzeinde tam tasarruf yetkisine sahip bir memleket haline getirme sevdasında görünmektedir. Ama şu anda herkesin anladığı, bir Anayasa tadili* ne katiyen rıza göstermeyeceğimizdir.

Kıbrıs Heyeti, bu azimli tutumdan dolayı son derece memnun kaldı. Ancak Kıbrıslıların bir de "Türkiyenin yardımının artırılması'" talebi vardır. Türkiye, görünüşe göre, senede yaptığı 200 bin sterlinlik yardımı bir miktar arttıracaktır. Ancak türk azınlığın ekonomik sıkıntının neden ileri geldiğini anlamak üzere Ankara Kıbrısa bu yakınlarda Plânlama Teşkilatından bazı uzmanlar gönderecekti*.

Perhiz ve Turşu

Hükümet, Meclise bilgi vermelidir! Bu gerçeğin altına herkes imzasını atar. Meclis her şeyi öğrenmelidir! Bunun da doğru tarafı vardır. Memleketin meseleleri Mecliste görüşülmelidir! Muhakkak.

Peki ama, milletvekilleri sorumluluklarını bilmezler de ekseriyet bile sağlamazlarsa ve Meclis toplanamazsa Hükümet bu görevi yerine nasıl getirecektir? Çarşamba günü "Bulgar Ataşemiliteri Demagojisi" ni alkışlayan ellerin sahipleri, görüşmenin talik edildiği Perşembe sabahı Mecliste yoklardı. Bulgar Ataşemiliterinin bu ellerin sahiplerinden daha belgili olmasında şaşılacak ne var? Adam her zaman görevinin başında!

İnanılmaz fütursuzluk, Meclis Başkanlık Divanımın derhal görevini yapması lüzumunu ortaya "Türkiyenin en önemli meselesi" olarak çıkarıyor. Milletvekillerinin gelmedikleri, bu Genel Görüşme Celsesinden ibaret değildir. Memleketin hayatî ihtiyacım teşkil eden sayısız kanun bu umursamazlık yüzünden komisyonlarda, dosyalar içinde yatıyor. Bunlar bir ay içinde kanunlaşmazsa, Plânlı Kalkınmaya veda etmek lâzımdır.*

Çalışmayan, geldiği yere baylar!

Dinler donmuş kalamazlar!

Biz burada ciddi ciddi, din adamlarının lüzumlu olup olmadıklarını tartışırken ve bir takım gerici gazeteler bunu İktidar aleyhinde propaganda konusu yapıp üzerlerinden cehaletin en koyusu akan mektuplar yayınlarken -aman yarabbi bu mektuplar okunmalı da, kendilerine din adamı payesini yakıştırmış bir takım kimselerin çapları anlaşılmalı- Amerikanın en meşhur mecmuası Time 1962 Yılının Adamı olarak Papa XXIII. Ciovanni'yi geçti.

1962 yılı Kennedy'nin "Küba Operasyonu"nu yaptığı yıl.. 1962 yılı! Çinin Hindistana tecavüz ettiği yıl.. 1962 yılı! Glenn'lerin, Popoviç ve Nikolayeflerin fezada cirit attıkları yıl.. Bunca hadiseye ve onların yaratıcılarına rağmen Time mecmuası 1962 yılında hadiselere en ziyade tesir eden şahsın Papa XXIII. Ciovanni olduğu inancına varmıştır. Zira Papa XXIII. Ciovanni bu feza devrinde binlerce yıllık Hristiyan Kilisesini bir "Feza Asrı Dini" haline getirmek için harekete geçmiş ve hristiyanlığı tozlu ve küflü kaplarından kurtarma yolunda başarılı adımlar atmıştır. Papa XXIII. Ciovanni'nin manevî liderliği altında Hristiyan Kilisemi, sosyal, ekonomik ve ilmi görüşlerini XX. Asım ikinci yarısının sosyal, ekonomik ve ilmî görüşlerine uydurmaktadır. Böylece hristiyanlık bir anakronizm olmak tehlikesinden kurtulmaktadır. Papa XXIII. Ciovanni iadece dinin felsefecinde değil, törenlerinde, dualarında, ibadet şekillerinde de günün şartlarını gözeten değişiklikleri cesaretle yapmaktadır. Bu, hayatiyeti muhafaza gayreti. Papa' XXIII. Ciovanniyi 1982 Yılının Adamı yapmıştır. Bunda, biz Müslümanların alacağımız çok ders vardır.

Müslümanlıkta din adamı var mıdır, yok mudur, bırakalım onun tartışmasını yapsınlar. Reddedilemiyecek gerçek, islâm dininde günün şartlarına intibak zaruretinin gerektirdiği değişiklikleri yapacak ve otoritesi herkesçe kabul edilmiş bir din! şahsiyetin bulunmamasının çok zarar verdiğidir. Her dinin bir inanç kısmı, bir de ibadet şekli veusulü vardır. Elbette ki inanç kısmı zamanla fazla değişikliğe maruz kalabilecek bir husus değildir. Ama ibadet tarzı o dinin saliklerinin gündelik hayat tarzına uymayan şekilleri muhafaza etti mi, bunların yerine getirilmesindeki güçlükler ister istemez ibadetinde olan müminlerin sayısını azaltır. Ama en basit ve şeklî değişikliklerin lafının bile dini donmuş kalıp sayanların çevresinde nasıl tepkilere, gürültülere yol açacağını düşünmek müslümanlığı 1962'nin şartlarına ruh olarak, felsefe olarak, zihniyet olarak uydurmadaki güçlükler hakkında kolayhkla fikir verebilir. Şüphe yok ki Katoliklerin Papası gibi, ama onun kadar da açık fikirli bir Halife müslümanlık âleminde Papanın yerine benzer bir yere sahip bulunsaydı bu güçlüklerin pek çoğu daha kolay yenilirdi.. Zira dindeki her reform hareketine karşı mukavemet gerçek müminlerle dinin felsefesini bilen teoloji âlimlerinden değil, dünyanın öküzün boynuzları üzerinde durduğunu iddia eden cahil yobazlardan, mültecilerden ve istismarcılardan gelmiştir.

Time'ın kapağı
- *Luther'i atmışlardı!*

Bugün Papa XXIII. Clovanni'ye batı dünyası, komünizme karşı en kuvvetli barikatlardan bîrini Kilisesi mensuplarının ruhlarında ve inançlarında kurmaya çalıştığından dolayı hayrandır. Onun bu konudaki sözleri, sosyal adaleti anlayış ve anlatış tarzı, işveren ve işçi münasebetlerini tanzim şekli kendisine pekâlâ sosyalist damgasını vur» durmaya yetebilir. Sosyalist UT Papa! Hayır... İ962'ye göre Ur Papa! Time'ın seçtiği Yılın Adamı budur ve bir din adamının bu feza devrinde Time gibi bir mecmua tarafından Yılın Adamı sayılması din faktörünün kuvvetinden bir şey kaybetmediğinin, önemini insanlık için muhafaza ettiğinin delilidir. Tâ ki o dinin liderleri şekli muhafazakârlığı 1 numaralı mesele saymasınlar, 1 numaralı meselenin azami derecede çok kimsenin dine ve icaplarına bağlı kalması olduğunu anlatsınlar.

Müslümanlık, asırlar vardır ki kendisini zamana uydurmak imkânından mahrum kaldığı için ilericilerin değil, gericilerin kullandıkları bir silâh olarak ortaya çıkmıştır. Müslüman milletlerin başarı yılları, hep bu asırların gerisindedir. Son Türk Kurtuluş Hareketinde bile Atatürk ve arkadaşları boyunlarında Şeyhülislâmın idam fermanı asılı olarak savaşmışlardır. Atatürkçülük ve devrimcilik en kuvvetli manii, sahte din adamlarından,! dini donmuş sayan zihniyetten görmüşlerdir. "Zaman sana uymazsa, sen zamana uy" derler. Müslümanlık, bunu yapacak bi" otoritenin yokluğunun ıstırabını çok çekmiştir. Düşünmek lâzımdır ki bugün Yılın Adamı olan Papa Katolik Kilisesinin, tahammülsüzlüğün ve katılığın sembolü olan Katolik Kilisesinin başıdır.

Din ve zaman beraberce elele ilerlesinler. Din, bu ilerlemenin kösteği değil, yoldaşı olsun. Krutçefin Papaya 80. yaşı dolayısıyla tebrik mesajı göndermesi ve Papanın kendisine "Çok mütehassis oldum. Rus milleti için dua edeceğim" cevabını vermesi hepimize hangi asırda yaşadığımızı hatırlatmalıdır. Bu asrın icaplarına uymayan her şey solmaya ve kuvvetini kaybetmeye mahkûmdur. Bunu bilmek ve gereğinin ortamını cesaretle hazırlamaya çalışmak lâzımdır.

Gençlik

Çıkar yol

Kürsüdeki bembeyaz saçlı, babacan tavırlı yaşlı adam, salonu tıklım tıklım doldurmuş olan gençlere gülümseyerek mikrofona biraz daha yaklaştı ve:

"— Türk gençliğinin belirgin nitelikleri arasında Atatürk devrimlerine bağlılığı vardır. Bu bağlılık Türk gençliğinde etkili bir koruyucu ve yaşatıcı bir kuvvet halindedir.' dedi. Ancak aksaçlı adam sözlerine devam edemedi. Binlerce el salonu

İnönü gençlere hitap ediyor
Işık tuttu

bir alkış seline boğmuştu. Bu arada ön sırada oturmakta olan profesörlerden biri arkadaşının kulağına eğilerek:

"— Aşkolsun Paşaya, dedi. Doğrusu biz böyle temiz Türkçe konuşamıyoruz."

Olay, bitirdiğimiz haftanın başında Ankara Hukuk Fakültesinde geçti. Beyaz saçlı, babacan tavırlı adam Başbakan İnönüydü.

İnönünün daha sonraki sözleri de gençlik tarafından büyük bir coşkunlukla karşılandı. İnönü genel olarak otoriter bîr idarenin gelmesin isteyenlere çattı. Bu zihniyette olanların sempatik görünebilmek için gençliğe "devrimlerle demokrasinin uzlaşamıyacağı'' kanaatini aşılamağa çalıştıklarını belirterek:

"— Ancak kesin olarak söyliyeyim ki gençlik bu ikili arasında bir seçme yapmak zorunda değildir. Zira Atatürk devrimleriyle, demokrasi arasında ağaçla kökleri gibi organik bir bağlantı vardır" dedi.

O gün, kapalı rejini taraftarları • ve her türlü aşın cereyan heveslileri gençliğin ancak demokrasi tarafında olabileceğini bir kere daha gördüler. Gerçekten İnönünün- "Türk Gençliği için çıkar yol" adlı seri konferanslarından ilki olarak yaptığı konuşma, kelimenin tam anlamıyla muhteşem oldu. Konferansın verildiği salon iğ" ne atılsa yere düşmeyecek kadar doluydu. Konuşmanın bitmesinden sonra Başbakan, ancak sahne arkasındaki geçitten dışarı çıkarılabildi. Fakültenin önünde biriken binlerce gen* cin tezahüratı arasında otomobile binen İnönü, fakülte bahçesinden ana caddeye kadar olan 50 metrelik yolu ancak yarım saatte geçebildi. Bu arada otomobili sık sık havaya kaldırıldı. Gençlik bir türlü dağılmak istemiyordu. Otomobilin etrafındaki çember Ziya Gökalp Bulvarı boyunca İnönüyü bırakmadı. Ağır ağır ilerleyen topluluk dağ başını duman almış marşını söylüyor ve sonra da hep birlikte "İsmet Paşa çok yaşa" diye bütün güçleriyle haykırıyordu. Gençliğin bu içten gelen sevgi tezahüratı yakın maziyi yaşamış olanlara gayri ihtiyari 27 Mayıs öncesini hatırlattı. Gençler o zaman da demokrasinin koruyucusu olduklarını göstermişlerdi.

Gençlik Neyle Meşgul?

AKİS'in objektifi bu hafta da İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesine çevrilmiştir. İstanbıûdaki AKİS muhabirleri İstanbul Hukuk Fakültesinin de nabzını yoklamışlar gençliğin neyle meşgul olduğunu, tespit etmişlerdir.

Ankete iştirak eden öğrenci sayısı: 52

Ankete iştirak edenlerin isimleri: Erdoğan Erciyes - Semra Sümer • Ayfer Bahçıvan " Hamit Tüzün • Ahmet Özkan - Ayla Aykaç - Tülin Aykaç - Çetin Özikiz . Mehmet Ak* çar - Orhan Gemicioğlu - Ünal Tunalı * Gönül Tezeren - Şen Atalay - Gönül Anlaşan * Engin Karasu - Zeki Gönç - Erhatay Kutsal * Mehmet Payaslı * Yücel Bucak - Ayten Akarsel - Gülay Sayın - Gülgün Seren - Ayla Erdem- Erhan Şahingör - Güngör Altınay * İlhan Keser - Fikret Övet -.Murat Bingöl • İsmail Akaryardar - Galip Çelebi • Nevin Varan • Gül Özdemir * Ayla Gürbüz - Ergun Olcay - Erkal Atillâ - Altan Akbulut - Kadriye Karaosmanoğlu - Nihal Bingöl * Mehmet İnan - Selma Bostancı - Filiz Yöntaş - Atillâ Konaç - Sun Funda - Kâmil Bülbül - Emel Gökçetin - Tanju Akyol - Erdoğan Tuncer * Burhan Kayhan - Engin Sevberk " Türkân Temel - Ayşe Gülgün * Kâmil Berk.

En çok konuştuktan üç konu:

1 — Dersler (36), 2 —\Eğlence (23), 3 — Politika (19), 4 — Aşk (16), 5 — Sanat (9), 6 — Memleket Meseleleri (7), 7 — Aktüalite (6)* 8 — Moda (6), 9 — İstikbale ait konular (6), 10 — Şahsi konular (4), 11 — Basın (3), 12 — İktisadi konular (S), 13 — Aşırı cereyanlar (3), 14 — Sosyal konular (2), 19 — Spor (2), 16 — Dedikodu (2), 17 — Gençlik faaliyetleri (2), 18 — Eğitimle ilgili konular (1), 19 — İçki (1), 20 — Uyku (1), 21 — Demokrasi ve demokrasinin icapları (1), 22 — Grev ve lokavt (1), 23 — 27 Mayıs Devriminin hazin akıbet! (1), 24 - Anti demokratik konular (l)..

Ayten Akarsel - Gülay Sayın - Gülgün Şeren

AKİS *okuyan gençlik*

Kongo

Yaklaşan son

Katanga olaylarının *geçen* hafta geçirdiği gelişme, Kongo meselesinin sonuna yaklaşıldığı intibaını kuvvetlendirdi. Katanganın müstakil bir devlet olarak mevcudiyetini devam ettirmesi ihtimali hemen hemen hiç kalmadı. Fakat Çombenin akıbeti memleketininki kadar açıkça belli olmuş değildir. Birleşmiş Kongonun içinde yer alacak olan Katanganın başında kalması da mümkündür, tamamen yok olması da... Birleşmiş Milletlerin tekliflerine kargı takınacağı tavır durumunu tesbit edecektir.

Tamamına yakın bir kısmı Birleşmiş Milletler emrindeki kuvvetlerin işgali altında bulunan ülkede geçen hafta içinde önemli bir asker! harekât olmadı, Ne Çombe mukabil taarruza geçti ne de Birleşmiş Milletler işgal sahasını genişletmeye teşebbüs etti. Fakat diplomatik plandaki temaslar Katanganın sonunu yaklaştıracak mahiyette oklu. Kongoyu bileştirmek ve Çombeyi bir siyasi kuvvet olmaktan çıkarmak kararında olan B.' M. Genel Sekreteri U Thant özel olarak yardımcılarından Dr. Ralph Bunche'yi Kongoya gönderdi. Dr. Bunche Kongoda ve Katangada B. M. in asker! ve siyasi yetkilileriyle temaslar yaparak durumu yerinde müşahede edecek ve B. M. bundan sonra yapması gereken teşebbüsün ne olduğunu tesbit edecektir. Bir bakıma da Çombenin istikbali Dr. Buncbe'nin vereceği karara bağlı olacaktır. Bu konuda alınacak kararın ya savaşa devam etmek,

U Thant
Birleştirici

ya da Çombeye son bir ültimatom vermek, şıklarından birisiyle ilgili olacağı kuvvetle tahmin edilmektedir. Her iki halde de Katanganın iki buçuk yıldır devam ettirdiği ayırıcı politika sona erecektir. Bundan sonra ortaya çıkacak en önemli, mesele, Katanga hükümetinin iştiraki olmaksızın birleşmenin nasıl gerçekleştireceğidir.

Eğer Dr. Bunche'nin tetkikleri onu Çombeye son bir ültimatom verilmesi gerektiğine ikna ederse, muhtemelen, ültimatomun ana hatları şunlardan ibaret olacaktır: Çombe 8 bin kişilik birlikle çekildiği önemli maden merkezîlerinden Kolarezi'y açık şehir ilân etmelidir. Maden sanayii için hayati önemde olan Kolvezi'nin hidro-elektrik tesislerini imha etmeyeceğim taahhüt etmelidir Talkın Birleşmiş Milletler otoritelerine mukavemet etmesi için yaptığı çağrıları geri almalıdır. Birliklerini daha önceden ilân edilecek olan belirli toplanma merkezlerine göndermeyi kabul etmelidir. U Thant'm 'Congonun birleştirilmesi hakkındaki ilânını kayıtsız şartsız olarak tatbik edeceğini ilân etmelidir.

Böyle bir ültimatomu Çombenir hemen kabul edeceğini zannetmek hatalıdır. Fakat kendisini hemen geri çevirebilecek güçteki Birleşmiş Milletler kuvvetlerine karşı silahlı bir mücadeleye başvurması da aynı şekilde ihtimal dışıdır. Şimdi Çombenin elinde bir tek koz vardır: Batılı devletleri Birleşmiş Milletler üzerinde tazyik yapmaya mecbur ederek, harekâtın önlenmesini sağlamak. Batılı devletleri kendi safında müdahaleye sevkedecek önemli birfırsata da sahiptir. Kolwezi'deki çok kıymetli maden tesisleri şimdi onun kontrolü altındadır. Bu tesisler, başta Belçika olmak üzere, büyük Batılı devletlere mensup sermayedarların ortak oldukları Union Miniere firmasına aittir. Çombenin tesisleri imha etme • tehdidinin bu devletler üzerindeki etkisinin büyük olacağına şüphe yoktur. Fakat Union Miniere firması, tesislerinin imha edilmesi tehlikesi karşısında eski dostu Çombeden hemen yüz çevirmiştir. Eğer Birleşmiş Milletler, Katanganın tamamı üzerinde kontrol tesis etmek kararını verirse, bunu süratle elde edebilir. Fakat Kolwezi'yi gözden çıkararak bu maksada ulaşmak çok akıllıca bîr şey olmıyacaktır.

B. M.' ve Çombe

Bu hareket sırasında Birleşmiş Milletler askerleri karşısında Katanga birliklerinin gösterdikleri başarısızlık her türlü tahminlerin üstünde , olmuştur. Güney Katanganın hemen hemen tamamını işgal etmek için altı gün kâfi gelmiştir. Jandarmalar Birleşmiş Milletler askerlerine nadiren ateş açmışlar, her iki taraftan da Çok az yaralı ve Ölü verilmiştir. Yüksek maaşlı pilotlarla dolu olan Katanga Hava Kuvvetlerinin hiç bir uçağı havalanmak fırsatını dahi bulamamıştır. Katangalılar sadece köprüleri uçurmakta başarı gösterebilmişlerdir. Çombenin Birleşmiş Milletler mensupları için tuzaklar kurulması, suların zehirlenmesi hakandaki emirleri de halk tarafından pek fazla dinlenilmemiştir. Katangalıların mücadele azmindeki bu za\i nereden gelmektedir? Çombenin hâlâ büyük bir prestije sahip olduğuna şüphe yoktur. Fakat gene şüphe 'oktur ki, politikası, eskiden sahip olduğu desteği gittikçe kaybetmektedir. Kabinesi dahi ikiye bölünmüş durumdadır.

Birleşmiş Milletler harekâtı başladığı sıralarda Rodezyaya kaçan

BİR ADAM TANITIYORUZ

Mao Tse-tung

Çağımızdaki devlet adamları birbirinden ne kadar ayrı siyasi sistemlere mensup olurlarsa olsunlar, hangi dünya gülüşüne sahip bulunurlarsa bulunsunlar, en az bir noktada aynı şeyi söylemektedirler: Bütün milletler barış içinde birlikte yaşamalıdır!.. İki dünya harbinin öğrettikleri ve nükleer silâhların özellikleri, politika adamlarını bunu kabul etmeye zorlamıştır. Fakat bu prensip üzerindeki umumi ittifakın önemli bir istisnası vardır: Çin ve Mao Tse-tung. İyi doyurulmamış, iyi giydirilmemiş 700 milyonluk bir kitle barış içinde birlikte yaşanabileceğine, yaşanması gerektiğine kani değildir. O kitleye bunları öğreten de artık kaybolmakta olan bir ihtilâlci neslinin sen örneklerinden ihtiyar

Mao **dur.**

Mao Tse-tung 1892 de Hunan eyaletinde doğdu. Babası pirinç ticareti yapan bir köylüdür. Dört kardeşin en büyüğü olan Mao, babasının çiftçi olması yolundaki taleplerini reddederek ilkokula başladı. Okulunu bitirdikten sonra Pekin "Üniversitesinin kütüphanesinde küçük bir görev aldı. Bir müddet sonra Çin Komünist Partisini kuracak olan Li Ta-chao ile orada tanıştı. Mao, Cinde başarılı bir ihtilâlin köylüye dayanması gerektiği kanaatindeydi. 1927'de 1000 kişiyle meşhur Köylü Sovyetini kurdu. Çan Kayşek'in kuvvetli ordularına karşı gerillâ harbi yaparak başarıyla mücadele etti. Fakat sonunda, bulunduğu bölgeden çıkarak tarihî "Büyük Yürüyüş"ü yapmak zorunda kaldı. Peşinde 100 bin kişi vardı. Yol boyunca harp ederek tam 6 bin mil yürüdü. Kuzeyde Yenana geldiği zaman, ordusunda sadece 20 bin kişi sağ kalmıştı. Daha sonra Japonlar yenildi ve Çan Kay-şek asıl Çinin dışına sürüldü.

Maonun resmî sıfatı, Devlet Başkanlığından ayrıldığı 1958'den bu yana Çin Komünist Partisi Başkanlığından ibarettir. Fakat bu, dünyanın en kalabalık ülkesi üzerinde tam bir mutlak iktidara sahip olmasına mâni değildir. Mao, halk içine pek fazla çıkmaz. Bu durum isminin etrafında zaten mevcut olan esrarengiz havayı iyice arttırır. Siyasi felsefesini birbirinden farklı Ve çok zengin kaynaklara dayatmak imkânını bulmuştur. Önce Çin tarihinden gelen bazı görüşlerle etkilenmiştir. Gerillâ harbi hakkındaki kanaatlerini 2500 yıl önce yaşamış olan Sun Wu adındaki bir çin düşünürüne borçludur. Sonra Darwin ile Spencer'i yakından tetkik etmiştir. Dr. Son Yat-sen'den aldığı "fert, hürriyetinden toplumun yararı için fedakârlık etmelidir*» ilkesi de felsefesinin temel unsurlarından birisi olmuştur. Son olarak da Marx'ı keşfetmiştir. Galiba herşey de orada durmuştur. Marx'ın Stalinci yorumunun dışında hiçbir yeni siyanı fikir Maonun ilgisini çekememiştir.

Mao, son Küba buhranı sırasında Sovyetlerin takip ettiği yumuşak politikayı şiddetle tenkid etmekte, Krutçefi tavizcilik ve korkaklıkla itham etmektedir. Birleşik Amerikadan da "kâğıttan kaplan?' diye bahsetmektedir. Fakat tabiî bu "kâğıttan kaplan"ın atomdan dişleri olduğunu bilenler, pekâlâ "korkaklık", "tavizcilik" yerine "basiret" ve 'Sorumluluk'*/ da diyebilirler.

binlerce katangalı artık geriye dönmeye başlamıştır. Bu, kısmen, Rodezyanın gelen mültecileri kabul etmemesinden, kısmen de Birleşmiş Milletler askerlerinin iyi davrandıklarının yayılmasındandır. Mamafih, Habeş askerleri bir terör havası yaratmakta devam etmektedirler.

Kongo olayları önemli bir gerçeğin ortaya çıkmasına yardım etmiştir: Birleşmiş Milletlerin gerektiği zaman silâh da kullanarak ihtilâfları çözme gücünde olduğu bu vesile ila bir defa daha anlaşılmıştır. Birleşmiş Milletlerin Katangadaki hedefleri gayet açıktır: Kasım 1961 tarihli Güvenlik Konseyinin karar tasarısı gereğince birliklerinin Katangadaki hareket emniyetini sağlamak ve U Thant'ın birleştirme plânını tatbik etmek... Kongo harekâtı sadece Kongo meselesini halletmekle kalmayacak, aynı zamanda Birleşmiş Milletlerin müessir bir organ haline gelmesine de yardım edecektir.

Asıl mesele hâlâ ortada durmaktadır: Çombe ne olacaktır? Birleşmiş Milletler Katangada vaziyete hâkim olduktan sonra Katanga nasıl idare edilecektir? Şu anda Katangada tam bir kuvvet boşluğu vardır. Şimdilik Birleşmiş Milletler, memleketini henüz terketmemiş Katangalı memurlar, Belçikalı teknisyenler ve Union Miniere'in idarecileri ile işbirliği yaparak Katangayı idare etmektedir. Er veya geç, Çombenin durumu hakkında bir karar vermek icabedecektir. Birleşmiş Milletler henüz onu gözden çıkarmış değildir. Fakat Başbakan Adoula, Çcmbeyi kanuna karşı gelmekle itham etmektedir. Ama herşey gene de Çombenin Kolwezi'de ne yapacağına ve mukavemete teşebbüs edip etmeyeceğine bağlı **kalacaktır.**

Sahi, şimdi neredeler ???

Halide Edip Adıvar

İstanbulda, Beyazıtta, Soğanağa mahallesinde, eski zaman İstanbulundan kalma küçük ve sevimli bir evde oldukça yaşlı ve hasta bir kadın yaşamaktadır. Kadının adı Halide Edip Adıvardır. Türk edebiyatı ile çok uzaktan ilgisi olanların dahi âşinaşı bulundukları bu isim, halen unutulmuş değildir. Zaten Edebiyat-ı Cedide devrinden bu yana Türk edebiyatına eserler vermiş olan yazarla rın birçoğunun adı kolay kolay unutulmamıştır. Meselâ bir Ahmet Haşim, bir Yahya Kemal, bir Halid Ziya Uşaklıgil, bugün kime sorulsa derhal hatırlanacak bir şöhret sağlamışlardır. Halide Edip Adıvar da bu tip şöhretlerdendir. Bir ortaokul öğrencisi bile, "Sinekli Bakkal" denilince hemen Halide Edip Edip hatırlıyacaktır.

Halide Edip, 1884 yılında İstanbulda doğdu. Karanlık, hareketli günlerin arefesinde doğan Halide Edip İkinci Abdülhamit devrinde "Ceyb-Hümayun" Başkâtipliğinde, daha sonra Yahya ve Bursa Reji Müdürlüklerinde bulunmuş olan Mehmet Edip beyin kızıdır. Yaşadığı devre göre İleri ve aydın bir adam olan Mehmet Edip bey, kızının "tahsil ve terbiyesi "ne büyük ehemmiyet verdi ve öğretmenler tutarak, ona evvela evde hususi dersler aldırdı. Halide Edip hanım daha sonra Amerikan Kız Kolejine kaydolundu ve 1901 yılında bu okulu çok iyi bir derece ile bitirdi. Bu arada kendisinden matematik dersi aldığı Salih Zeki beyler -Prof. Salih Zeki Uzdilek- evlenerek Halide Edip hanım, bir süre sonra kocasından boşandı ve 1917 yılında genç ve kültürlü bir doktor olan Dr Adnanla -Adnan Adıvar- evlendi.

Halide Edip hanımın Salih Zeki beyden iki oğlu vardır.

1908 Meşrutiyetinden itibaren Tanin, Vakit ve Aksam gibi günlük gazetelerle, Resimli Kitap, Yeni Mecmua ve Şehbal gibi dergilerde yazılar yayınlamaya başlıyan Halide Edip hanım, aynı zamanda Darülmuallimat ile Kız İdadisinde pedagoji ve tarih hocalıkları yaptı. 1917 yılında Beyrut ve Şamda kız mekteplerini ve Aynitura Dârüleytamını kurdu. 1918 - 1919 yıllarında Birinci

Halide Edip Adıvarın portresi
Bir devrin hikayesi

Dünya Harbi, genç ve ateşli bir milliyetçi olan Halide Edip hanımı İstanbul Darülfünununda -Bugünkü Üniversite. Garp Edebiyatı müderrisi olarak buldu. 1919 yılında, mütareke sırasında Fatih ve Sultanahmet meydanında verdiği heyecanlı ve istiklâl lehindeki nutukları yüzünden 16 Martta, İstanbulun işgali sırasında, evi basıldı. Halide Edip hanım, kocası Dr. Adnan ile birlikte Anadoluya geçerek Mustafa Kemal Paşanın Kuvayi Milliye harekâtına katıldı. Mustafa Kemal Paşaya yazdığı heyecanlı, samimi ve cesur mektup, Atatürkün "Büyük Nutuk"unda yer alan belgeler arasındadır.

Millî Mücadeleye gerek yazıları ile ve gerekse bilfiil iştirak eden Halide Edip hanım, meşhur Kürt, Mustafa Paşa -Nemrut Mustafa Faşa diye de tanınır- Divanıharbince idamlarına hükmedilen ilk altı kişiden biridir. Bu ilk altı kişinin başında Mustafa Kemal Paşa ve İsmet Bey gelmektedir. İsmet İnönünün tâbiri ile "boynunda Halifenin idam fermanını taşıyan" Halide Edip hanım, Önce Ankarada Erkân-ı Harbiyede çalıştı, Sakaryadan önce Garp Cephesine gitti ve bilfiil cephede askerlik yaptı. Garp Cephesi İkinci Şubesinde onbaşılık rütbesine terfi eden Halide Edip hanım, İzmirin geri alınmasından sonra çavuş ve daha sonra da başçavuş oldu.

Cumhuriyetin ilânını müteakip, 1926 ile 1939 yılları arasında kocası Dr. Adnan Adıvar ile birlikte İngiltere ve Fransada kaldı. 1928 - 1929 yıllarında Amerikaya davet edilerek, Amerikanın bellibaşlı üniversitelerinde Yakın' Doğu tarihine dair konferanslar, 1931 - 32 yıllarında ise, ciddi ve itibarlı Columbia Üniversitesinde, misafir profesör olarak, Türkiyede çağdaş fikir ve edebiyat hareketleri" hakkında dersler verdi. 1935 yılında Hindistana giden Halide Edip Adıvar, Yeni Delhideki Müslüman Üniversitesinde profesörlük yaptı ve bellibaşlı hind üniversitelerinde -Haydarabat, Iligar, Lahor ve Peşaver- konferanslar verdi.

Halide Edip Adıvarın gerek Amerikadaki, gerekse Hindistandaki konferansları, oradaki üniversiteler tarafından kitap halinde basılmıştır.

1939 yılında İstanbula dönen Halide Edip Adıvar, 1940 yılında İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi İngiliz Edebiyatı kürsüsüne profesör tâyin edildi ve emekliye ayrılıncaya kadar bu görevde kaldı.

Halide Edip Adıvar, herkese nasip olmayan imkânlar içinde yaşamış ve bu imkânlardan faydalanmasını bilmiş bir kimsedir. Renkli ye hareketli hayatını, edebiyat alanında çalışmalarıyla değerlendirmesini bilmiştir. Halide Edip deyince de akla gelen, onun bu tarafıdır. Halide Edip Adıvarın en popüler romanı "Sinekli Bakkal'dır. Eserleri içinde ilk akla gelenler ise, "Raik'in Annesi", "Seviye Talip", "Handan" -almancaya da çevrilmiştir-, "Harap Mabetler", "Yeni Turan", "Mevlit Hüküm", "Son Eseri", "Dağa Çıkan Kurt", "Ateşten Gömlek" -arap, ingiliz, rus, isveç, alman ve ordu dillerine çevrilmiştir-, "Vurun Kahpeye", "Kalb Ağrısı", "Zeynonun Oğlu", "Yolpalas Cinayeti" ve "Tatarcık"tır. Nasreddin Hocayı konu •edinmiş fantezist bir piyesini de buna eklemek gerekir. Bu arada İstanbul, Üniversitesinde ders kitabı olarak okutulan iki ciltlik bir de İngiliz Edebiyatı Tarihi" adlı eseri vardır.

Halide Edip Adıvar, "Sinekli Bakkal" adlı romanı ile C.H.P.'nin ilk roman mükâfatını birincilikle kazanmıştır.

Halide Edip Adıvar, hasta olmasına rağmen, yaşama ve yazma gücünden hiç bir şey kaybetmemiştir. Çoktanberi, üzerinde çalışmakta olduğu son romanını bitirmiş bulunmaktadır. "En beğendiğim romanım" dediği bu son eserinin adı "Hayat Parçaları"dır. Halide Edip hanım, Soğanağada, bahçe içinde, osmanlı üslûbu ile inşa edilmiş evinin küçük odasında, şöminenin karşısındaki alçak masada, dizlerinde battaniyesiyle oturmakta ve harıl harıl çalışmaktadır. Akrabaları ile birlikte oturan Halide Edip hanımın, yemek ve ev işlerine bakan vefakâr bir de kadın hizmetçisi vardır. Eski hatıralar ve kitapları ile başbaşa yaşayan Halide Edip Adıvarın ziyaretçisi pek azdır. Ziyaretçilerin çoğu, Üniversiteden talebeleri olan bugünkü hocalardan bazılarıdır;

TÜLİ'den Haberler

O gün sabahleyin erkenden-kalkan Yenidoganli iki hanım, telâşla işe giriştiler. Azıklarını hazırlayıp bir mendile sardılar. Birbirlerine haber saldılar. Sonra diğer komşularıyla temasa geçip aşağı yukarı şöyle 5-6 aile oldular ve Ulusun yolunu tuttu-, lar. Türkocağı Nikâh dairesinin önüne geldiklerinde saat 10 sularıydı. Çimenlerin üzerine oturdular.

Bu Yenidoğan semtinin sakinlerini diğer bazı semt sakinleri takip etti.- Vakit geçtikçe kalabalık arttı. Gelip geçenler "ne oluyor" merakıyla kalabalığa sokuldular. Bir kısmı işi öğrenip yoluna devam etti. Bir kısmı da -işi gücü olmayanlar- takılıp kaldılar. Kalabalık böylece büyüdü de büyüdü.. Ama gerçek kalabalık öğleden sonra 14 sularına doğru arttı. Bu defa gelenler diğerlerinden farklıydılar. Otomobilleri minibüslerle geliyorlardı. Toplu halde kümeleşiyorlar, atalarında fısıldaşıyorlar, sinirli sinirli sigaralarını tüttürüyorlar ve gözleriyle, küçük meydana gelen otomobilleri takip ediyorlardı. Sonradan gelenlerin endişeli bakışları bir ara Türkocağı nikâh salonuna çevrildi. Zira sabahleyin erken gelenler "yer- bulamıyacağız" düşüncesiyle salona girmişler ve sıralara çöreklenmişlerdi.

Öğleden sonra gelenler bu duruma pek üzüldüler. Kendileri dışarıda kalmışlardı. Oysa içeri girmeleri, saat 16'da yapılacak nikah töreninde hazır bulunmaları ve kendi* lerine söylenilenleri tatbik etmeleri gerekmekteydi.

Defile

Saat 14'e doğru kalabalık aniden dalgalandı. Bu defa gelenler şık hanımlardı. Bayan Aker -Abdullah, Akerin hanımı-, Bayan Benderlioğlu, Bayan Ölçmen -Himmet Ölçmenin hanımı- göründüler. Kalabalık evvelâ anlamadı. Sonra ufaktan ufaktan fısıldamalar ve sesler yükselerek tezahürat şeklinde bağrışmalar oldu.

Bu arda kalabalık, göğsündeki mücevherattan dolayı gözleri kamaştıran bir hanımı ziyadesiyle merak etti. Hanım pek ateşliydi. Sağa sola koşuyor, arada bir "Baksınlar, görsünler, duysunlar nasıl olurmuş" diyordu. Sözlerinin mânasını pek kavrayan olmadı. Ama hanımın hüviyeti anlaşılınca mesele aydınlandı. Bayan, Operanın, bir zamanlar eğlence organize etmesiyle şöhret yapan terzisi Sabiha Erdoğdu hanımefendiydi. Eski dost, zamanında Köşkte tertip edilen eğlencelerdeki ustalığını şimdi Türkocağı nikâh salonunda denemek istiyordu!

Yüksel ve İpek Menderes

Şan olsun!...

Kalabalık, koşuşanlar, içeri girip vazifesini ifaya uğraşanların mahşere çevirdiği salonun içi ve dışı saat 14.30 sıralarında Tören 16 da yapılacaktı, birden sessizliğe gömüldü. İçendekiler dışarıya uğradılar. Kahverengi bir Volkswagen otomobilin kapısını melon şapkalı bir adam açtı,. Hürmetle bir hanımın önünde eğildi. Otomobilden Bayan Berrin Menderes, indi ve kalabalığı görünce bir an duraksladı. Melon şapkalı zat gururla hanımefendiye baktı. Sonra kalabalık üzerinden bakışlarım geçirdi ve gene hanımefendiye nazarlarım yöneltti.

Orhan Cemal Fersoy durumdan memnundu. Çabası boşuna gitmemiş, istenilen olmuştu. Meydan kalabalıktı. Sanki bir nikâh töreni değil, bir miting havası vardı. Siyah Sözlüklü, reklâm meraklısı avukat fotoğrafçılara poz verdi. .

Bir başka adam

Ancak memnun bakışlı adamın bir ara neredeyse gözü dönecek gibi oldu. Genç, zayıf bir delikanlı sağa sola koşuyor, emirler veriyor, kimini şuraya, kimini buraya yolluyordu. Adeta bir orkestra şefi gibi hareket etmekte, değneğiyle kalabalığı idare ye savaşmaktaydı. Bu yüzden ziyadesiyle göze de çarpıyor ve bazı çevrelerde haklı bir takdir topluyordu!

Orhan Sakarya adlı, AP Gençlik ocakları Genel Başkam olan gencin hareketleri Persoyu sinirlendirdi. Sakaryaya doğru adımım atmışken vazgeçti. Birşeyler söyliyecek oldu, tereddüdü savdı ve sonunda elinin tersiyle Sakaryayı silkelemekle yetindi. Bu hareketiyle AP'li gence adeta bir ihtar vermiş ve boyundan büyük işlere karışmamasını ima etmişti.

Gerçek, iki şahsın karşılaşmasıyla biraz aydınlandı. Yüksel Mende* resin saat 16da yapılacak nikâh törenine davet edilenler sadece iki ailenin dostları değildi. Fersoy, evvelâ gazeteleri vasıtasıyla, sonra da eski Ocak Başkanları, Bucak Başkanları marifetiyle etrafa haber salmıştı. Sağlanan kalabalığın yapacağı tezahürat, Menderes ailesinin en büyük oğlunun sadece nikâh törenine değil, adeta bir geçmiş devre yapılacaktı.

Doğrusu istenirse gerek Fersoy, gerekse Sakarya neticeden memnun oldular. Nikâh töreni kalabalık dolayısıyla yapılamadı. Törenin eve nakli bir başka kargaşalığa ve memnun edici olaylara sebep teşkil etti. Nihayet gazetelerde yayınlanan haberler, tertipcileri daha da sevindirdi.

Olaydan kârlı ve zararlı -çıkanlar mevcuttur. Olayı izliyenlerin belirt-

tiğine göre en kârlı olan, ismi tespit edilemiyen bir hanımdır. Davetliler atasında olduğu -resmi davetliler- sanılan hanım bir ara kalabalığa çantasıyla girmiş ve çantayı kaybetmemek için sıkı sıkıya sarılmıştır. Birkaç dakika sonra kalabalıktan kurtulan hanım diğer elinde de ağırca ve cinsinden hayli pahalı olduğu sanılan bir çanta bulunduğunu görmüştür. Çantanın sahibini bulamıyan hanım, bunu hâtıra olarak yanında alıkoymuştur. ,

Zararın büyüğüne gelinin babası bay Kumbaracılar uğramıştır. Salona girmek isterken kalabalığa kendisini tanıtmak isteyen baba:

"— Bırakın, ben babasıyım.. deyince gayrıresmi davetlilerin hışmına uğramış ve kendisini ahır zaman Menderesi olarak tanıttığı sanıldığı için hırpalanmıştır. Bay Kumbaracılar durumu anlatıncaya kadar akla karayı seçmiştir.

Yüksel Menderes ve İpek Kumbaracıbaşı Fethi Doğancayıa Cadillac otomobiliyle balayına çıkarken sadece resmi davetlilerin bir kısmı t a r a f ı n d a n uğurlanabilmişlerdir.

Ama işin komedi kısmı, Berrin Menderes Fersoyun aklına uyup bir teşekkür tebliği yayınladığında çıkmıştır. Bayan Menderes bunda, "Vatandaşlar"a da teşekkür ettirilmiştir ki bu, nikah teşekkürlerinde ilk defa vuku bulmaktadır.'

•

İstanbulda başlıyan bir tanışma, Venedikte devam eden bir aşkla Hamburgda tatlıya bağlandı.

Geçenlerde boşanan gazeteci Orhan Türel, "bir müddet bekârlığın tadını çıkarmak maksadiyle", bir gece. aile dostları ile Park Otele gitmiş ve orada, İstanbula gezmeye gelmiş olan sportmen, sarışın bir akman kızı ile tanışmıştı. Sonra kısmet onları Venedikte tekrar karşılaştırdı. Türel, İstanbula Ursula Warksız döndüğü zaman, genç kızı sevdiğini anladı ve mektupla evlenme teklifinde bulundu. Teklifine ingilizce ve tek kelimelik bir telgrafla cevap geldi: "Yes'".

Orhan Türel nişan yüzüklerini cebine koyduğu gibi Hamburga gitti ve ailenin huzurunda türk ve alman usûllerine göre bir merasim yapıldı.

Hamburglu meşhur bir ailenin kızı olan Ursula, tahsillini Londrada yapmış,,. üç dil hilen bir türk dostudur. Mart sonunda ailesiyle birlikte İstanbula gelerek, gene türk ve alman usûlü bir düğünle dünyaevine gireceklerdir.

Büyük Kulüp, İstanbul sosyetesinin uğrak yerlerinden biridir. Hattâ, Polo Kulübüne gidenler bile evvelâ karşı tarafa bir uğramadan edemezler. Ama son birkaç cuma öğleleri, çok enteresan ve neşeli bir masanın dedikodusu hemen kulaktan kulağa yayıldı ve merak, kulübün üyelerini öğleleri de bir araya getirdi.

Alâka toplayan grupta Çetin Altan, Cemal Hüsnü eski elçilerden. Hani, Romada bir opera artisti ile olan alâkasından dolayı kıskanç bir tenordan tiyatroda tokat yemişti ya...- ve Muhittin Sadak var. Yaşça pek mütenasip olmayan, fakat kafaca anlaştıkları sanılan grup mensupları saatlerce sohbet etmekte ve hol bol da kahkaha atmaktadırlar. Çetinin pek sıkıntılı bir adam olduğunu bilen dostları bu "yemekleri" âdeta kıskanarak takip ediyor' ar.

Hayat Defterinden
YAPRAKLAR

Doğdu. Çorap fabrikatörü İsmail Sarperin oğlu Mehmet Sarper ile yüksek mühendis Muhittin K u l i n i n kızı Ayşe Sarperin Londrada bir oğulları oldu. Bebeğin adını Ali koydular. Halan İngilterede tahsilde olan genç çiftin bu, ikinci çocuklarıdır.

Doğdu. Milliyet gazetesi Batman muhabiri Saadettin Malkoç ile eşi Nuran Malkoçun bir oğulları oldu.

Nişanlandılar. Şevkiye Dayı ile. İstanbullu yüksek mühendis mimar Ergun Yazıcıoğlu nişanlandılar.

Evlendiler. Ekspres gazetesi yazı işleri müdürlerinden Öcal Uluç ile Üniversite öğrencisi Özay Gınzal evlendiler. Gençler ilk defa dünyaevine girmektedirler.Öcal 25, Özay ise 21 yaşındadır.

Evlendiler. Milli Takınım değişmez yan hafı, Galatasaraylı futbolculardan Mustafa Yürür ile Münevver Yıldız evlendiler. Genç futbolcu, bundan iki ay kadar önce nikâhlanmaya karar vermiş, fakat Galatasarayın Avrupa Kupası maçları sebebiyle, klübünden izin alamamıştı.

Öldü. C.H.P. eski Sinop milletvekili Nuri Sertoğlu, geçirdiği ani bir beyin kanaması sonucu öldü. Hacıbayram Camiinden kaldırılan cenazede Başbakan Yardımcısı Turhan Feyzioğlu, Gümrük ve Tekel Bakanı Orhan Öztrak, Maliye Bakanı Ferit Melen, Cahit Zamangil ile diğer millet* vekilleri ve partililer bulundular. Nuri Sertoğlu 60 yaşındaydı.

Öldü. Usun bir süreden beri Ankara Radyosu "Yurttan Sesler" programı şefliğini yapmakta olan, Ankara Konservatuarı Folklor Arşivi Şefi Muzaffer Sarısözen, geçirdiği bir ameliyatı müteakip öldü. Muzaffer Sarısözen 59 yaşındaydı.

Öldü. Beyaz perdenin ünlü aktör ve senaristlerinden Temel Karamahmut öldü. Zatürreeden tedavi edilmekte olduğu hastahanede ölü bulunan Karamahmut 48 yaşındaydı.

1 Kitap okudum

Adı: Çigan Gözler.

Yazarı: Ümit Yaşar.

Türü: Şiir.

Baskı: Ümit Yaşar Yayınları, Çeltüt Matbaası, İstanbul 1962, 62 sayfa 400 kuruş (İsteme adresi: P. K. 205, Galatasaray - İstanbul)

Konu: Çigan Gözler, Ümit Yaşar Oğuzcanın, kış mevsimine giriş dolayısıyla çıkardığı son şiir kitabı. Şair son yıllarda adet edindi, her mevsim bir kitap yayımlıyor. Marifet kitabı yayımlamak, bastırmak falan değil, sattırmak. Ümit Yaşar bunu da beceren bir şair. Daha doğrusu şair-işadamı.

Çigan Gözler, Ümit Yaşarın sayısı neredeyse iki 'düzineyi bulmak üzere olan şiir kitaplarıma sonuncusu. ' İçinde 35 şiir var. İyisi kötüsüyle, 35 şiir. Uzunu da var kısası da... Ümit Yaşar, serbest nazmın en delifişek tarafını da deniyor, aruzun en güç hünerbazlığını, rübaiyi de... Üstelik, bunluda büyük ölçüde de başarı sağlıyor.

Çigan Gözlerdeki şiirlerin de konusu, Ümit Yaşarın pek çok şiirinde olduğu gibi, aşk... Son zamanlarda Ümit Yaşarda aşkla beraber yürüyen bir başka konu da "ölüm" olmaya başladı. Bu temi de çok kullanıyor. Ama aşk ve ölüm o kadar birbirlerine yakın şeyler ki, bu yakınlıktan ötürü şaire kısaca aşk şairi demek yeter de artar bile.

Beğendiğim: Uzun süreden beri kendi kendini tekrara düşmüş olan Ümit Yaşar 'Çigan Gözler adlı kitabın da topladığı şiirlerinde bir yeniden kendini arayışa yönelmiş. Gerçi gene dar bir çerçevenin içinde kıvranıyor ama, hiç olmazsa bir arayışı var. Kendini yenilemeye çalışıyor.

Beğenmediğim: Ümit Yasar, aşktan, ölümden de öteye şu dünyada önemli bir takım şeylerin olduğunu, bunların da şairin konuları arasına girmesi gerektiğini bir türlü kabullenmiyor. Dünyada, ipek böceğinin kozasında yaşadığı gibi yaşıyo-" Güzel söz söylemekle ömür tüketiyor.

Sonuç: Çigan Gözler, Ümit Yaşarın bütün şiir kitapları gibi alınır ve okunur bir kitaptır.

İlhami SOYSAL

AKiSÇiLER SiZiN iÇiN

GÖRDÜLER, DİNLEDİLER, SEÇTİLER

Kitaplar

Kurak - Çorak: Prof. Dr. Hikmet Birand,. 40 , sayfalık kitabına bu adı vermiş. Dernek Yayınlarının 5. kitabı olan "Kurak - Çorak" iki kısımdan ibaret:' "Kurak" ve "Çorak"... Birinci kısmı Turgut Zaim ikinci kısmı Vahdet Sipahioğlu resimlemiş. Birand, bu küçük kitabında, Anadolunun büyük derdi kuraklık ve çoraklığı, o tatlı üslubuyla anlatmış. Bozkıra Birandın gözü ve duyusuyla bakmakta apayrı bir tad bulunduğunu, okuyucular, "Kurak - Çorak"ı okuduklarında anlıyacaklardır. İsteme adresi: Türk Kültür Dernekleri Genel Merkezi, Atatürk Bulvarı, 104 - Ankara.

Günaydın Anadolu: Şu Anadolu için ne yazılsa az.,.. Genç (öğretmenlerden M Güner Demiray da, Anadolu yollarını, Anadolu köylerini, oozkırı, bozkır insanını anlattığı sevimli kitabına "Günaydın Anadolu" adını vermiş. 72 sayfalık kitapta 15 yazı var. Her yazı, Demir ayın temiz, özlü dili ve anlatımıyla örülmüş. "Günaydın Anadolu"yu Birandın "Kurak - Çorak"ıyla birlikte okuyanlar, Demirayda ayrı bir tad, ayrı bir burukluk bulacaklardır. Su Yayınlarının ikinci kitabı olan "Günaydın Anadolu" 1961 de basılmıştır. Salık veriz.

Altın Top: Masal deyip de geçmeyin... Bir Andersen. bir Eflâtun Cem Güney, bir İlhan Dumanoğlu çıkar öyle masallar yazar ki, değil çocuklar büyükler bile severek, duygulanarak, ders alarak okurlar. 'Altın Top", Dost Yayınları Masallar Dizisinin T. kitabıdır. İlhan Dumanoğlu o güzel türkçesiyle yazmış, Güngör Kabakçıoğlu ile Bilge Altan da oturup bir güzelce resimlemişler. Kitabın adına "Altın Top" demiş yazar, altına da "Büyükler ve Küçükler için Ma* sallar" yazmış. Bu hoş kitabı şu adresten isteyebilirsiniz: Dost Yayınları - Rüzgârlı sok. Ove han, Da. 4- Ankara.

Güllüşah: Âşık İhsaniden bir kitap daha... Derleyen: S. Rüştü Karaoğlu. Âşık İnsani "Güllüşah" adını verdiği 48 sayfalık kitabına son' koşmalarını, manzumelerini, deyişlerini almış. Yapraklar arasına birkaç da resim konulmuş. Kitabın kapağında Güllüşahın resmi var, içinde de ool bol yergi. Bunlardan birinin son dörtlüğü söyle: "Ihsaniyem behey domuz - Derdi var gelmiş çoğumuz - Makama oturttuğumuz - Bakanı görmeğe geldik".

Yaşayan halk şairlerimizi izleyenlere salık verilir.

Musiki

Müzikli Konferans: Yılın ilgi çekici konferanslarından biri, Fransız Kültür Derneği salonunda. 14 Ocak 1963 Pazartesi günü saat 17.30'da "High Fidelity", diğeri 15 Ocak Salı günü yine aynı saatte ve aynı yerde "Stereofoni" konusunda verilecektir.

Daniyal Eriç uzun süredenberi bu konuda çalıştığı ve aynı zamanda plâklarla da konuyla ilgili örnekler vereceği için, konferansların büyük bir ilgi göreceği umulmaktadır.

Adres: Kızılay, Ziya Gökalp Caddesi, Fransız Kültür Derneği - Ankara.

İstanbul Orkestrası: Ankaralı müzikseverler, 15 Ocak Balı günü saat 2ö.30'da, Konser Salonunda, İstanbul Şehir Orkestrasını; Cemal Reşit Rey idaresinde dinlemek mutluluğuna ereceklerdir.

Konsere solocu olarak Obuvacı Celâl Akadlar katılmaktadır. Ankrarada ilk olarak dinlenecek olan böyle bir konserin birçok yönlerden ilgi Çekici olacağı sanılmaktadır.

R A D Y O

Azrail Radyoevinde

Ankara Radyosunda çalışanlar 4 Ocak Cuma sabahı yıldırımla vurulmuşa döndüler. Koridorda, salonda, odalarda birbirlerine rastlayanlar, "Hoca ölmüş!" diyorlardı. Her rastlayışlarında aynı sözü söylüyor ve susuyorlardı. Hoca, Muzaffer Sarısözendi. Halk müziğini bir define gibi karanlıktan gün ışığına çıkaran adam ölmüştü.

- Yıllarca önce Sarısözen, Radyoda bir halk müziği yayını teklif ettiği zaman, o günkü idareciler tu teklife kahkaha ile gülmüşlerdi. Halbuki bugün Yurttan Sesler özellikle Anadolu için Radyonun "vitrini" gibidir. İnanılmaz derecede ilgi görmektedir.

Sarısözenin öğrencileri ölüm haberi duyulur duyulmaz çil yavrusu gibi dört bir yana dağıldılar. Kimi fotoğrafını çoğaltıyor, kimi hayat hikâyesini araştırıyor, kimi gazetelere Radyonun hazırladığı özel bülteni dağıtıyordu. O akşam Yurttan Seslerin programı vardı. Ama his kimse canlı yayma cesaret edemiyordu. Mikrofon başında kendilerini tutamayıp ağlayacakları muhakkaktı. Kollarını soylu bir alçakgönüllülükle daima önünde kavuşturup, başını hafif yana bükerek, ağır, tane tane, itina le seçilmiş kelimelerle konuşan Sarısözen, kendisi gibi narin mikrofonun önüne geçip, yayını yönetemiyecekti.

Refik Ahmet Sevengil, Radyoda Sarısözen için kısa konuşmasını yaparken telefonlardan biri çaldı. Boğuk bir ses:

"— Ben, Tahsin Temrenin kardeşiyim. Kendisini maalesef biraz önce kaybettik" dedi.

Telefon kapandı. Azrail kolgeziyordu o gün.

Bazı adlar zamanla kavramlaşır. Temren adı da, yıllardır Ur ad olmaktan çıkmış, kavramlaşmıştı. Görevinin mahiyetini pek çok dinleyici bilmiyordu. Onun, sabahları tatlı tatlı yemek tarif eden "Ömer Usta" olduğunu bilen de pek azdı. Birkaç ay önce, genç yöneticilerden birine:

•— Birgün gelecek, 'haydi bakalım, senin işin tamam* diyeceksiniz. Para mara istemem, yeter ki Radyoya gelmeme engel olmayın, bir köşede oturur, size bakarım" demişti.'

Halbuki Temren, öyle, bir köşede oturup bakmakla mutlu olacak insanlardan değildi. İşini çocuğu, iş yerini evi gibi seviyordu. Efekt masası eski püsküydü, bozuktu. Sanki ona Tahsin Temrenin elleri can veriyordu. Plâkları bozuktu. Eski püsküydü. Sırf, Tahsin sevinsin diye ses veriyorlardı âdeta.

Azrallin bir günde Radyodan söküp aldığı bu iki değer, bin türlü güçlüğün, yokluğun, yoksulluğun kazanında kaynayıp pişmiş, imkânsızlığın elleriyle yoğrulmuşlardı. Herkesi yıldıran şartlar, onlara tabii geliyordu. Radyo da, zeytin ağaçlan gibi ancak usun yıllardan sonra meyva veriyordu. Radyo iki insan değil, iki "tecrübe" kaybetmişti. Ham do tecrübeye en çok muhtaç olunduğu bir zamanda...

Ve değirmen döner

O akşamki yayında, Sarısözenin hastalığı dolayısıyla aylardır Yurttan Sesleri yöneten Osman Özdenkçi, adını anons ettirmedi. Tahsin Temrenin hastalanması üzerine efektörlük yapması istenen Ertuğrul İmer, bir türlü kumanda odasına giremedi. Ama çare yoktu, yayın yapılacak, programlar hazırlanacaktı. "Ev Kadınının- Not Defteri" programını ha* zırlayan Elife Güran hem ağlıyor, kem "Ömer Usta"yı artık kimin seslendireceğini düşünüyordu. Kerim Afşar ilk Radyo oyununun efektsiz yayınlanmasını teklif etti. Oyun, "Efekt: yok" diye bitecekti.

İki nâmevcutlu Radyo, dinleyici* lerini, içi kan ağlasa da, yine eğlendirmeğe, güldürmeğe mecburdu. Stüdyoda saat yayın zamanını gösterince herkesin herşeyi unutması, ilk kuraldı. Radyoculuk, ne hatayı affediyor, ne acıya anlayış gösteriyordu.

Ankara Radyosunun iki kaybı: Temren ve Sarısözen
Kendi gitti, bandı kaldı yadigar.

TİYATRO

"Çikolata Sevgilim"
Bal gibi tatlı

Oyun: "Çikolata Sevgilim" ("Cherie Noire") komedi, 3 bölüm.

Yazan: François Campaux.

Çeviren: Orhan Aydınbaş.

Tiyatro: Küçük Sahne (Gülriz Sürurı - Engin Çezzar topluluğu).

Sahneye koyan: Engin Cezzar.

Dekor: Teoman Orberk.

Kostüm: Engin İsen.

Konu: Genç, • kabiliyetli, ama özlediği başarılara ve şöhrete ulaşamamış, para sıkıntısından, egoist metresinin sonu gelmeyen kaprislerinden bunalmış bir romacının başına konan devletkuşunun hikâyesi.

Oynıyanlar: Pekcan Koşar (Henri), Gülbin Eray (Solange), Orhan Aydınbaş (Rat), Nural Kovaçoğlu (Robert), Gülriz Sürûri (Sevglilim) vs. (7 erkek, 2 kadın rolü).

Beğendiğim: Teoman Orberkin güzel dekoru. Engin Cezzarın, bu sabun köpüğü gibi, esere verdiği canlı sahne düzeni. Pekcan Koşarla Gülriz Sürûrinin sürükleyici, tatlı ve sıcak oyunları. Orhan Aydınbaşın ve Gülbin Erayın çizdikleri inandırıcı tipler.

Beğenemediğim: Önemli bir taraf, önemli bir aksaklık yok. Belki Robert'le Noter'in daha canlı, daha rahat bir ifadeye kavuşmaları temenni edilirdi.

Sonuç: İstanbul sahnelerinin, şu sıra, zevkle seyredilen en tatlı, iç açıcı komedilerinden biri, .

Lütfi AY

Yeni Sahnede Foto Finiş"
Başarının finişinde

Oyun: "Foto Finiş" (Komedi, 3 perde).

Yazan: Peter Ustinov.

Çeviren: Gencay Sav.

Tiyatro: Devlet Tiyatrosu (Teni Sahne).

Sahneye koyan: Şahap Akalın,

Dekor - Kostüm: Hüseyin Mumcu.

Konu: Bir erkek hayatının dört mevsimi: İlkbahar, yaz, sonbahar ve kış.

Oynıyanlar: Yıldırım Önal (Sam 80), HalûK Kurdoğlu (Sam 60), Semih Sergen (Sam 40), Raik Alnıaçık (Sam 20), Handan Uran (Stella), Tijen Par (Clarice ve Ada Cooney), Sadrettin Kılıç (Reginald Kinsale), Gönül Peyman (Agnes Kinsale) vs..- (6 erkek, 4 kadın rolü). '

Beğendiğim: .Hüseyin Mumcunun, "ingiliz" havasım sindirdiği dekorlar içinde, Şahap Akalının Ölçülü, isabetli sahne düzeni. Eserin belkemiği Olan 30 lik Şam'da Yıldırım Önalın çok tatlı ve renkli bir oyun içinde gerçekleştirdiği çok değişik ve tesirli kompozisyon. Kur* doğumun, Alnıaçıkın "orijinal"ine uygun olarak çizdikler) Sam'lar. Uranın genç ve yaşlı Stella'ya ayrı ayrı vermeği başardığı, gerçekliği olan, yüzler. Tijen Parın canlandırdığı iki genç ve güzel kadına, iki ayrı karakter halinde, kazandırdığı zarif ve çekici ifade.

Beğenemediğim: Semih Sergenin biraz sert, biraz aşın ve teatral oyunu. Tipine ve yaşma uymayan "Baba"da Kılıçın "iğreti" kalan kompozisyonu.

Sonuç: Bu çok orijinal ve zekâ yüklü komediyi -hele başrolde Yıldırım Önalı- mutlaka görünüz.

Naciye FEVZİ

J A L E   C A N D A N

OKUYUCULARIYLA KONUŞUYOR

442 sayılı AKÎS'te Özer Berkay isimli okuyucunuzun mektubu ve sizin ona vermiş olduğunuz cevap beni bir hayli düşündürdü. Okuyucunuz kazancının mahdut olduğundan şikâyet ederek, eşinin çalışmasını istiyor ve bunu eşine kabul ettirememiş olacak ki sizin bu konuda yardımına müracaat ediyor. Siz de onu, bu çok medeni düşüncesinden ötürü tebrik ediyorsunuz.

Özer Berkay gibi düşünen erkeklerin, zannettiğiniz kadar az olmadığını size hemen bildirmek isterim. Hatta bunların, "eve para getirmeyin" karılarını küçümsedikleri ve dışarda çalışan kadınları sık sık bunlara örnek gösterdikleri de bir vakıadır. Bu durumda "ev kadınlığı" ne oluyor? Ben bir zamanlar, bir ev kadını olarak, dışarda çalışmayı denedim. Ama, çocuklarım perişan oldular. Çocuklarımızı gönül rahatı ile bırakabileceğimiz müesseseler kurulmadıkça, biz anneler için, çalışmanın faydalı mı, yoksa zararlı mı olduğunu kestiremiyorum. Üstelik bu beyler, dışarda çalışan karılarından, aynı titizlikle, ev işleri de bekliyorlar re onlara yardım için küçük parmaklarını bile kıpırdatmıyorlar. Eğer bir savaş açılacaksa, bence, işi başından aşkın ev kadınına karşı değil, hiçbir iş yapmadıkları halde baş tacı edilen bazı "süs kadınları"na karşı açılmalıdır. Bu tip kadınla evlenen bir çok erkekler, onlardan iş istemek şöyle dursun, onların işlerini yapıyorlar.

Sizden, "ev kadınlığı"nın önemini belirten yazılar bekleriz. İyi bir ev kadını memleketin hem iktisadi, hem de sosyal hayatında önemli bir rol oynar zannediyorum. Yaptığımız iş küçümsenmesin.

Ülkü Öztuna - Şişli

Ev kadınlığının çok önemli bir iş olduğunda sizinle tam bir anlaşma halindeyim, sevgili okuyucum. Ancak, Özer Berkay da bu konuda aksi bir fikir ileri sürmüş değil. Ev kadını gerçekten de, toplumun temeli olan ailenin 1 numaralı yönetici unsurudur ve benim inancıma göre, bazı kimselerin tam manasıyla değerlendiremedikleri "ev kadınlığı", toplum kalkınmasında çok önemli bir rol oynıyabilir. Yani ev kadınlığı başlı başına bir iş, yetişme, bilgi, kültür isteyen bir İhtisas işidir. Ne var ki, başka gerçekleri, meselâ bir Özer Berkayın gerçeğini de gözden kaçırmamak lâzımdı'.

Bugün, birçok toplumlarda olduğu gibi, bizde de aile, artık tek kişinin kazancı ile zor geçinmektedir. Bu durum karşısında ne olacak? Ailenin bütün fertleri, cins farkı gözetmeksizin, hayatlarını kazanacak şekilde, bu inançla yetiştirilecek. Kadın imkân bulduğu zaman çalışacak, evin yetişmiş çocukları da ailenin geçimine kendi çaplarında yardımcı olabilecekler. Küçük çocuklu annelerin, bir süre, çocuklarını büyütünceye kadar, dışardaki işlerinden çekildikleri, en ileri toplumlarda da, istatistiklerle tespit edilmiştir. Yani dünyanın ekonomik gelişimi "ev kadını"nı hiç olmazsa bir süre, dışarda çalışmaya doğru itmektedir. Ama bu durum, ev işlerinde de bir "iş bölümü" zorunluluğunu tabiatiyle ortaya koyar. Erkek, ailenin geçimini temin eder, ailenin diğer fertleri ona yardımcıdır. Ev kadını, evin bütün işlerini tertipler, ailenin diğer fertleri ona yardımcıdır. Bu prensipler ele alındığında, ev kadınlığının bütün önemli her zamandan çok meydana çıkacak ve hayat mücadelesinde, her Sahada iş bölümüne doğru giden aile fertleri birbirlerini, - meselelerini daha iyi anlıyacaklardır. Bir kadının, dışarda ve içerde, bütün sorumluluğu üzerine alarak, öldürücü bir çift mesaiye katlanması cihette ki insafsızlık olur. Ama, merak etmeyin, ben de size haber vereyim ki, yalnızca buklelerini, yapma benini düğün en ve yatağına yemek taşıtan kadınların modası da çoktan geçmiştir.

Güç bir doğum yaptım. Hastahaneden eve dönünce, annem çocuğu alıp kendi evinde 'bakmaya mecbur kaldı. Çocuk simdi altı aylık ve hâlâ annemlerde. Artık tam, mânasiyle iyiyim. Çocuğuma bakmak istiyorum. Fakat çocuk bana hiçbir yakınlık göstermediği gibi, anneme de fazla düşkün. Odada yarım saat yalnız kalsak, onu arıyor. Ne yapacağımı şaşırdım. Çünkü kocam da çocuğu istiyor. Sıhhatimi bahane ederek, durumu uzun zaman kendisinden gizledim. Annem ilk zamanlar bana kıyamıyordu, şimdi çocuğa kıyamıyor. Birgün, şaka yollu, ""Siz gençsiniz, kendinize başka çocuk doğurun" dedi. Bu fikre benim de aklım yatıyor, ama kocama açamıyorum.

Bir okuyucunuz

Sakın ha, böyle birşey yapmayın! Çocuğa anneniz kadar iyi bakamamak duygusuna kendinizi kaptırmış görünüyor ve bundan ıstırap duyuyorsunuz. Annenizin çocuğa düşkünlüğünü de pek âlâ biliyor, onu kırmaktan korkuyorsunuz. Ne kendi kendinize, ne kocanıza, ne de çocuğa karşı bunu yapmaya hakkınız vardır. Anneniz de "suni annelik"ten gerçek anneliğe geçince, göreceksiniz ki daha mutlu olacaktır. Çünkü böyle bir sorumluluk ona da ağır gelecek, meseleleri zamanla başka türlü görecektir. Değil bir anneanne, hattâ bir yabancı hile, bir gerçek annenin yerini tutabilir. Ama bunun için ciddi sebepler olmalı ve çocuk her bakımdan yâlnızca bu şahsa bağlı bulunmalı, iki evli olmamalıdır. Çocuğu birdenbire, kopararak, almayın. Anneniz size gelsin veya siz onda kalın. Gitgide annenizi daha az görsün ve çocuğun her işini, anneniz yanınızda olsa da, , siz yapın. Size karşı gösterdiği hırçınlık bile bir fazla ilgidir.

Göreceksiniz, çocuk kısa zamanda sizin olacak. Tabii, bu yakınlığı baha ile beraber göstermeniz de şarttır.

Yılbaşı geldi çattı. Bu yıl eğlenmeyi, dışarıya çıkmayı düşünmüştük. Olmadı. Ben yeni tür elbise yapamadım. Tabiî, gene ay sonu geldi, gene parasızız. Kocam, hiç olmaasa sinemaya gitmek istiyor. Herkes eğlenirken sinemaya gitmek bana daha acı gelecek. O gece, hattâ radyoyu bile dinlemek istemiyorum. Zaten bayramlar, tatil günleri bizim gibi dar gelirliler için azap vesilesi olmaya başladı. Nişanlanırken yaptığım kahverengi dantel elbiseyi giyip, uydurma bir yılbaşı toplantısına gitmektense erkenden Uyumayı tercih ediyorum. Acaba yanılıyor muyum?

A. A. - Ankara

Halbuki o gece mutlu olabilirsiniz. Bütün bayramlarda, tatil günlerinde elinizdeki imkânlarla birşeyler yapabilirsiniz. Pahalı yerlere gidenler, pahalı elbiseler dikinenler her zaman mutlu olmadıkları gibi, her zaman eğlenemezler de... Yılbaşı geceleri evlerinde çok eğlenen aileler yanında, eğlence yerlerinde sıkılanlar, evlerine kavga ile dönenler de çoktur. Şimdi derhal yeni bir karar alın ve yılbaşında, evinizde eğlenin. İlk önce evdekiler için sade, fakat değişik bir yemek üstesi düşünün: Biraz içki, biraz yemiş, biraz çiçek alın. Sinemaya gitmek istemiyorsanız, gitmeyin, ama eşinizi neşe ile, yeni bir elbise ile karşılayın. Sakın gülmeyin, eski elbiselerinizden yeni bir yılbaşı elbisesi dikinebilirsiniz. Bunu birkaç saat içinde kendiniz de yapabilirsiniz. Meselâ on senelik kahverengi dantelinizin üst kısmını çıkarır atar. onu hafif büzgülü bir etek olarak, beyaz bir bluzla, inci kolye ile açarak giyinebilirsiniz. Krem rengi satenden yapabileceğiniz küçük bir bluzla bu kıyafet gayet şık olur ve daha ileride işinize yarar. Siyah sveterinizin yakasına incili bir yaka, bir çiçek ilâve ederek de o gece değişik olabilirsiniz. Muhayyelenizi ve yaratıcı zekânızı kullanın. Elbise dolabınızı gözden geçirin, ufak bir çaba ile neler yapabileceğinize hayret edeceksiniz» Tatil günlerinde, bayramlarda mutlu olmak aile için bir ödevdir. Bunu itiyad haline getirin.

Zavallı kocacığım demek evlenmeden evvel, bir sabah kahvaltısı bile etmezdin!..

Şu tatlı uyku...

Âdettir, yort dışına işi düşen, yurt dışı geziye çıkan herkese, dönüşte «telemlerini sorarız. Dikkat ettinizse, cevap, aşağı yukarı aynıdır. Gidenler' yabancıların en çok çalışkanlıklarını överler. Bu, aynı zamanda, kendi kendimizi bir nevi tenkiddir, daha fazla çalışma özlemidir.

Doğrudur... Dış memleketlerde, daha doğrusu, genel olarak, bizim görmeye özendiğimiz memleketlerin çoğunda, göze çarpan ilk şey "çalışkanlık" tır. Bu çalışma enerjisini, yalnızca "eser" değil, insanın kendisinde, bar an izleyebilirsiniz. Adam tatilde boş durmaz, hiç olmazsa bahçesiyle uğraşır, evini boyar, bir işle oyalanır. Kırda bayırda boş oturmaz, spor yapar. Halk, sabah karanlığında işinin başındadır.

Bir süre, Amerikada, bir küçük şehirde yaşadım. Okullarda çift tedrisat, üçlü tedrisat filân olmadığı halde, dersler sabahleyin 7.80'da' başlıyordu. Evimiz okula, civardaki bütün evler gibi, otobüsle yarım saat çekiyor;- kışın karlara bata çıka, otobüs durağına varmak ise biri çeyrek saati rahatça içine alıyordu. Bizim çocuk derslere yetişebilmek için zifiri karanlıkta kalkardı. Ama ayni saatlerde sokaklar, kucaklarındaki küçük çocukları bir bakıcıya teslim ederek işe yetişmeğe çalışan kadınlarla, büyük, küçük insanlarla doluydu. Sabah gazeteleri saat 6'da muhakkak evlere dağıtılmış olur, bu işi de, bütün Amerikada olduğu gibi, onbeş yasından küçük çocuklar yapardı.

Şimdi gelelim şu bizim yaz saati, meselesine... Muvafık, muhalif, bu saate direndik durduk. Hani, daha fazla çalışma özlemi içindeydik? Hani, uzun yıllar, İngilterenin sıkıntılı günlerinde. kömürünü yakmayıp ihraç ettiğini, çeşitli fedakârlıklara katlanıp nihayet feraha çıktığını yazıp çizmiş, bizi ayni yola götürecek hükümetlerin hararetle yanlarında olacağımızı söylemiştik,?. Bırakın daha fazla çalışmayı, bırakın karanlıkta işbaşı yapmayı, öyle görülüyor ki, henüz bizim, ortalık ağarırken yataktan kalkmağa bile niyetimiz yok. Başka memleket ayni usûlü tatbik etseydi, o zaman onu överdik. Ama bu bize yirmi milyon kâr getirmiş, duymuyoruz bile.. Ah şu tatil, uyku!

Jale Candan

Devletin Sorumluluğu

Vildan Aşır SAVAŞIR

Devlet, beden terbiyesi ve spor işlerini bir âmme hizmeti olarak vazifeleri arasına alaoaksa, en mühim problem, yüklenecek külfetin ve sorumluluğun sınırlarım çizmektir. Bu, silik batlarla belirtilmiş veya bu hatlar çeşitli sebeplerle sonradan kesinliğini kaybetmişse, işler karışır ve ne vazifeden hayır ummak, ne de sorumlu bulmak imkânı kalır. Yürürlükte bulunan 3530 sayılı kanunun kendisi de, kurduğu teşkilât da bugün bu haldedir. Bu kanun, Anayasaya uymayan hükümler getirmiştir; bunlar tatbikten düşmüş, unutulmuştur. Vazife olarak tevcih ettiği ehemmiyetli işler vardır; lâfı edilmez olmuştur. Selahiyetier tanınmıştır; ya kullanılmadığı veya kullanılamadığı için boşlukta sahipsiz kalmış; vazife sorumsuzlar elinde ihmale uğramıştır. Artık alıştığımız bu derbederliğe rağmen "Kanun kanundur" diyecek her vatandaş için •Ur takip veya sual hakkı bütün gücüyle ayaktadır. Yarın bir Parlâmento üyesinin hükümetten Ur futbol maçındaki penaltı hakkında izahat istemesi kimseyi şaşırtmamalıdır. Ne kadar paradoksal görünürse görünsün, kanunu ve onun tatbikine ait nizamnamesi ve talimatnameleri gereğince bugün bir sporcunun lisansından tutun da bir hakemin tâyininden kararına kadar herşeyden -çapraşık yoldan da olsa- devlet sorumludur.

Bizde, spor idaresinin devlet elinde maç organizasyonu şekline dökülmesi ve onun işlerine inhisar etmesi boşuna değildir. Bunun sebeplerini bu sütunlarda belirtmişizdir.

27 Mayıs İnkılâbından sonra Beden Terbiyesi Kanununda bir değişiklik yapılması ihtiyacı askıda **kalan** vazifelerin yarattığı hoşnutsuzluktan doğmuştur. Şikâyet, devletin, kudret ve itibarı ile bağdaşmayan işlerden sorumlu tutulmasındandır ve yeni bir statü için zorlamalar bundandır.

Yeni bir kanunda devletin kabul edeceği sorumluluğun adım koyup, ona bir çerçeve çizmek için, spor ve beden eğitimi deyince hareket ve hizmet olarak akla gelen şeyleri gözden geçirmek lâzımdır. Bunun, herkesin görebileceği bir meydana geliş yeri ve akış yolu vardır. İster kanalize edilmiş olsun, isterse obuasın işler daima orada başlar, o yolun içerisinde gelişir **veya** soysuzlaşır, **ama** yürür. Çünkü **oyun da** desek, spor da desek, hadisenin tabiatında mevcut dürtücü ve yürütücü amiller değişmemektedir.

Siz isteseniz de istemeseniz de, öğretseniz de öğretmeseniz de, çocuk oynayacak ve genç, taşan enerjisini, sonu yarışmalara varan mücadele karakterli hareketlerde harcayacaktır. Birinin yaptığı oyun; diğerininki mücadele, yarışma ve daha iyisini yapma unsurunu taşıdıkça, spordur.

Bu faaliyetin İnkişafı için zemin ve **imkân** hazırlamak vardır; bir vazife olabilir.Öğretilebilir, teşvik edilebilir, kanalize edilebilir, organize edilebilir, çeşitli yönlerden kontrol edilebilir. Bunlar da vazifelerdir.

"Zemin ve imkân hazırlamak" demenin arkasında elbette ki saha, tesis, malzeme ve onun politikası vardır, Öğretimin temelinde değişik vasıflarda ve derecelerde öğretim üyeleri, antrenörler, oyun liderleri vardır. Kontrol elbette ki sağlık ve ahlâk yönünden olacaktır. Bunun malzemesi, ihtisas sahibi hekimler ve eğiticilerdir, teknik idarecilerdir. Bunlar yetiştirilirler ve vazifelendirilirler. Bu da vazifedir.

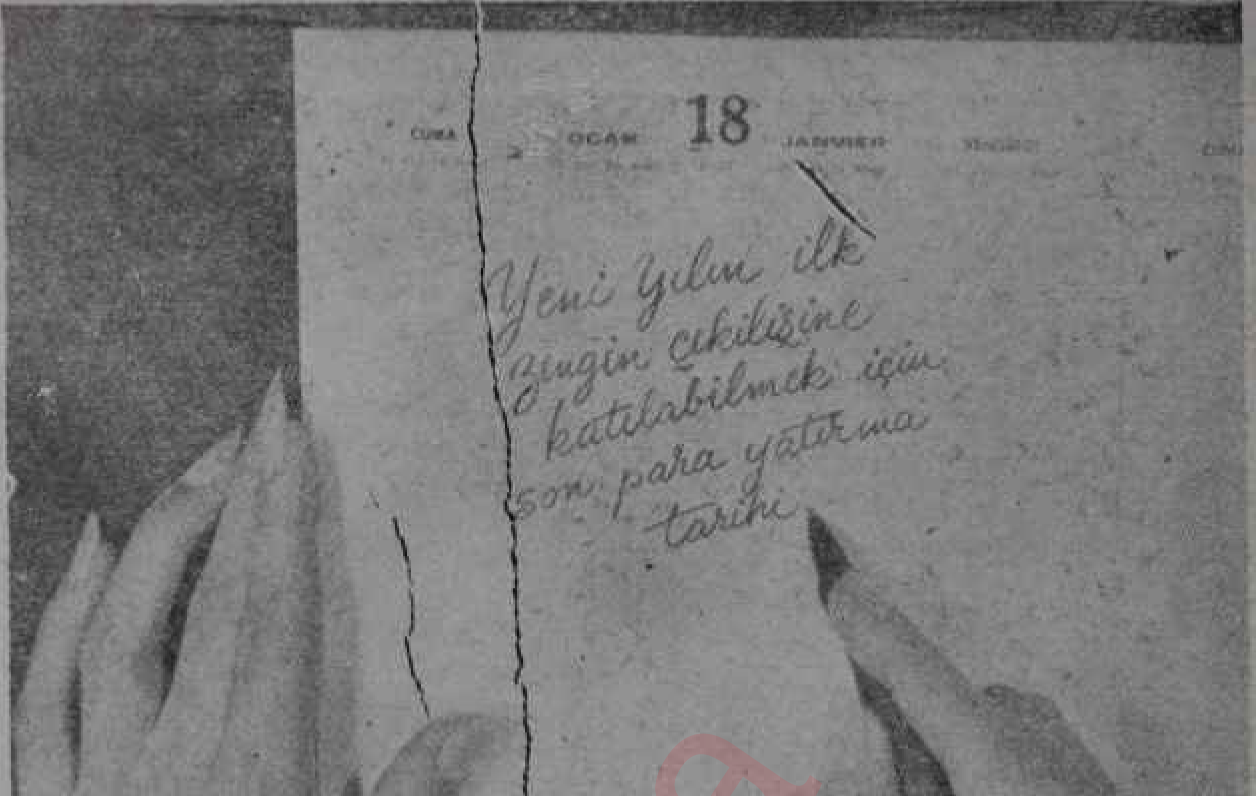
Spor faaliyetleri, mahallede içten geldiği gibi yakıldığı hallerde bile dünyaca bellenmiş bir takım kaidelere uymaktadır. Mahalle klüpleri, okul klüpleri, spor klüpleri gidegide bir alışveriş konusunun istismarcısı haline gelmiş büyük bütçeli profesyonel klüpler tarafından yapılır veya yaptırılmaktadır. Her derecede okullar ayni faaliyeti ya kendi içlerinde ya da herkesle beraber yürütürler. Bunun, uluslararası kaideleri içerisinde, kendine has adaletine ve tekniğine sadık kalarak yürüyüp işlemesi için organize olurlar veya edilirler. Sporun teknik tarifini tamamlıyan bir kıymet, yanini yarışmalar, bu organizma içerisinde düzenlenir. Pürüzü kendi içinde, dedikodusu kendi içinde ve organizma iyi kurulmuş, yürütücü elemanları iyi seçilmişse, inkişafı da gene bu organizma içinde olur.

Bizi spor işlerinde demokrasi dünyasındaki eşlerimizden ayıran özellik buradadır. Türkiye, kanunen ve lâfzen, A dan Z ye kadar okulda ve mahallede spor işlerinin her şeyinden mesuldür. Dostlarımız çeşitli mesuliyetler yüklenirler ama, gönüllü olarak spor yapan insanların emeklerinin verimlendiği ve düğümlendiği müsabakaların fuzuli olanak tertipçiliği ile uğraşmazlar. Klüpler bir federasyonda mı birleşecekler, fertler bunun içinde lisansiye mi olacaklar, müsabakalarını liglere mi, müsabıklarını kategorilere mi bağlayacaklar, ne yapacaklarsa, bunları uluslararası usûller dahilinde kendileri yaparlar. Devlet spora inanmış, sorumluluk yüklenmişse, yardımını yapar, murakabesini tesis eder, sporun gelişmesi için her yönden imkânlarını hazırlar ve sorumluluklarını orada toplar. Onun içindir ki filân millî takım falan milli takıma mağlûp oldu diye devlet, spor teşkilâtı ve onunla beraber devlet itibarında, otoritesinde zedelenip perişan olmaz.

M. B. K. Hükümetinin sorumluluk taşıdığı günlerde büyük bir Spor Şûrası toplanmıştı. Şûra, çareyi yeni bir anlayışta ve buna göre hazırlanmış bir kanunda görmüş ve bir tasarı kaleme alınmıştı.

Tasarı, devlete sporun sorumluluğunu yüklerken, onu yıpranmalardan ve fuzuli müdahaleci olarak damgalanmaktan koruyacak tedbirleri bulmuştu. Teşkilât ne klüplerin, ne de sporcuların gözünde antipatik olmıyacaktı.

Son zamanlarda bazı Parlâmento üyelerinin ve hattâ Teşkilâtın yeni bir kanunun peşinde olduklar, haberi duyuluyor. Bunların, Şûra çalışmalarından ilham almış olmalarını temenni ederiz.

Hesap açtırmakta acele ediniz!

YENİ YILIN İLK ZENGİN ÇEKİLİŞİNE KATILABİLMEK İÇİN SON PARA YATIRMA TARİHİ 18 OCAK CUMA GÜNÜDÜR

Yılın ilk çekilişinde: 20 talihli 20 Apartman Dairesi ● 2 talihli yüzer bin lira ● 50 talihli beşer bin lira ● 100 talihli biner lira ● 10 500 hesap sahibi de çeşitli para ikramiyeleri kazanacaklardır.

TÜRKİYE İŞ BANKASI

en fazla ikramiye veren bankadır

(FAAL . 49) —9

Ömür Boyunca
Aylık Gelir
YALNIZ
Vakıflar Bankası
VERİR
TÜRKİYE
VAKIFLAR
BANKASI